

Norsk egg- og
kjøttråvare

GRUNNLAGSDOKUMENT

2. HALVÅR 2025

GJENNOMSNITTLIG ENGROSPRIS FOR STORFE, SVIN, LAM OG
EGG

Grunnlagsdokument utarbeides halvårlig av Norsk egg- og kjøtttråvare. Dokumentet overleveres Nortura sitt styre i forkant av de halvårlige fastsettelsene av Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE). Grunnlagsdokumentet skal belyse relevante forhold for fastsettelse PGE, og dermed være et støttedokument for styret i deres vurdering.

1. SAMMENDRAG	1
2. ØKONOMISK UTVIKLING, INTERNASJONALE FORHOLD OG JORDBRUKSOPPGJØRET	6
3. MARKED OG TRENDER FOR KJØTT OG EGG I NORGE	12
4. STORFE	16
5. GRIS	21
6. LAM	26
7. EGG	31
VEDLEGG 1 – HISTORISK UTVIKLING I PGE	36
VEDLEGG 2 – HANDELSPOLITISKE RAMMEVILKÅR FOR DE MARKEDSREGULERTE KJØTTSLAGENE OG EGG	37
VEDLEGG 3 – TOLLKVOTER FOR MARKEDSREGULERTE KJØTTSLAG OG EGG	40
VEDLEGG 4 – ENGROSPRISER FOR KJØTT OG EGG I EU	41

1. Sammendrag

1.1 Grunnlagsdokumentets funksjon

Den volumbaserte markedsordningen for storfe, sau/lam og egg, og gris ble vedtatt av Stortinget i henholdsvis 2009, 2013 og 2021. I den volumbaserte markedsordningen skal Nortura SA som markedsregulator fastsette Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på representantvaren innen 25. mai og 25. oktober for det påfølgende halvåret. Som et grunnlag for prosessen fram mot styrets beslutning blir det utarbeidet et grunnlagsdokument. Grunnlagsdokumentet hovedfunksjon er å vurdere relevante forhold for Norturas fastsettelse av PGE. Dagens markedsbalanse for de ulike dyreslagene, forventet salgs- og produksjonsutvikling, styrken i tollvernet og kostnadsutvikling er viktige forhold som inngår i vurderingene. Dette dokumentet er grunnlag for styrets beslutning av PGE for storfe, gris, lam og egg i andre halvår 2025.

PGE er den halvårlige gjennomsnittsprisen på engrosnivå for hele slakt og egg. Engrosprisen er lik prisen hele slakt og usorterte egg som selges til industrikunder og internprisen ved videre foredling i Nortura.

1.2 Prisdannelse for kjøtt og egg

Som markedsregulator setter Nortura halvårlig PGE, en pris som skal sikre balanse i markedet, slik at bøndene er sikret avsetning for sine produkter til stabile priser. Den løpende engrosprisen for helt slakt og egg settes i lys av markedssituasjonen og sesongsvingninger, med mål om å i gjennomsnitt for halvåret oppnå PGE. Engrospris justert for offentlige avgifter er prisen som rapporteres som oppnådd engrospris og vurderes mot PGE.

Engrosprisen danner utgangspunktet for pris både oppover og nedover i verdikjeden. Den faktiske prisen bonden mottar for sine produkter er ikke tilsvarende PGE, men en endring i engrosprisen vil direkte påvirke avregningsprisen til bonden. Avregningsprisen til Norturas produsenter er engrosprisen justert for ulike kostnader i forbindelse med slakting, inntransport, tillegg, trekk og avgifter. Avregningsprisen avledes via nettonoteringen, en selvkostkalkyle som tar utgangspunkt i engrosprisen for hele slakt eller egg. Verdien av overskuddsprodukter fra slaktet (f.eks. hud, skinn og innmat) legges til, mens slakte- og inntransportkostnader og offentlige avgifter trekkes fra. Tilsvarende trekkes eggprodusentene for sorteringskostnaden. I utbetalingen til bonden kommer i tillegg ulike tilskudd som en del av den årlige jordbruksavtalen. Utbetalingsprisen til produsenten påvirkes også av ulike kommersielle tillegg Nortura gir, som f.eks. puljetillegg, skyvetillegg osv.

Tabell 1 og 2 – Nettonotering for kjøtt og egg

Sammenheng mellom engros- og utbetalingspris i Nortura SA

Nettonotering kjøtt	
Engrospris	
- Kjøttkontrollavgift	
- Forskningsavgift	
= Engrospris justert for off. avg.	
+ Verdi av hud/skinn og biprod. (ikke ull)	
- Slaktekostnader	
- Inntransport	
- Spesielle trekk	
- Omsetningsavgift	
= Veiledende avregningspris	
+ Norturatillegg	
+ Evt. etterbetaling	
= Utbetalingspris til produsent	

Nettonotering egg	
Engrospris	
- Forskningsavgift	
= Engrospris justert for off. avg.	
- Sorteringskostnad	
- Inntransport	
- Spesielle trekk	
- Omsetningsavgift	
= Veiledende avregningspris	
+ Norturatillegg	
+ Evt. etterbetaling	
= Utbetalingspris til produsent	

1.3 Prisvurdering storfe

Storfe	
Markedsbalanse helt slakt	I 1. halvår har det vært godt salg av storfe. 5000 tonn er solgt fra reguleringslager med rabatt og det har vært trukket frem ferske slakt for å dekke markedet. Kalveslakting i 2023 og 2024 bidro til også til å balansere markedet. Store deler av importkvoten for helt slakt er utnyttet, men import av skåret vare fra SACU er forsinket og forventes inn i Norge fra sommeren av. For 2. halvår forventes det en normal innfrysning av helt slakt på høsten. Vi opplever at de fleste i bransjen har behov for å bygge litt lager som bidrar til å opprettholde salget av helt slakt. Markedet er i god balanse. Noe usikkerhet knyttet til melkebehovet i 2026, men redusert melkebehov vil medføre økt slakting av ku. For 1. tertial 2026 viser prognosene at det vil være en god markedssituasjon for norsk storfekjøtt.
Balansert salg – stykningsdeler	Salget av stykningsdeler er balansert og det bygges ikke store lager i bransjen.
Tollvern	Som følge av økte priser i EU og en svak norsk krone er tollvernet sterkt.
Øvrige kostnader og andre faktorer	Jordbruksavtalen og prognosert kostnadsutvikling for andre halvår forventes ikke å ha noen større påvirkning på markedsbalansen.
KPI og prisutvikling 2025	KPI er forventet å ligge på 2,7% i 2025. Prisen har vært uendret siden høsten 2023.
Prisendring	+2 kr/kg for 2. halvår 2025

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for representantvaren ung okse er fastsatt til kr 76,30 per kg for andre halvår 2025.

1.4 Prisivurdering gris

Gris	
Markedsbalanse helt slakt	I 1. halvår har det vært godt salg av gris. Reguleringslageret ble tømt før påske. Store deler av importkvoten for helt slakt er utnyttet. Noe suppleringsimport for sommeren er tatt inn. For 2. halvår forventes det at det fryses inn helt marginalt med gris på reguleringslager. Vi opplever at de fleste i bransjen har behov for å bygge litt lager som bidrar til å opprettholde salget av helt slakt. Markedet er i god balanse. For 1. tertial 2026 viser prognosene at det vil være en god markedssituasjon for norsk svinekjøtt.
Balansert salg – stykningsdeler	Salget av stykningsdeler er rimelig balansert, med unntak av kam som til tider kan bygge lager. Etterspørselen etter sorteringskjøtt er stor.
Tollvern	Som følge av en svak norsk krone er tollvernet sterkt.
Øvrige kostnader og andre faktorer	Jordbruksavtalen og prognosert kostnadsutvikling for andre halvår forventes ikke å ha noen større påvirkning på markedsbalansen.
KPI og prisutvikling 2025	KPI er forventet å ligge på 2,7% i 2025. Prisen ble økt med 0,5 kr/kg i 1. halvår 2025.
Prisendring	+1,5 kr/kg for 2. halvår 2025

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for representantvaren gris er fastsatt til kr 46,90 per kg for andre halvår 2025.

1.5 Prisvurdering lam

Lam	
Markedsbalanse helt slakt	I 1. halvår har det vært lite lam tilgjengelig i markedet og salget kunne vært høyere. Prisen for de ulike vektgruppene er strammet inn for å stimulere til høyere slaktevekter. For 2. halvår forventes det ingen innfrysning av lam, men økende overskudd av sau. For 1. tertial 2026 viser prognosene at det vil være en god markedssituasjon for norsk lammekjøtt, men fortsatt overskudd av sau.
Balansert salg – stykningsdeler	Salget av stykningsdeler er balansert.
Tollvern	Prisen på lam i EU og Island ligger over norsk pris.
Øvrige kostnader og andre faktorer	Jordbruksavtalen og prognosert kostnadsutvikling for andre halvår forventes ikke å ha noen større påvirkning på markedsbalansen.
KPI og prisutvikling 2025	KPI er forventet å ligge på 2,7% i 2025. Prisen ble økt med 2 kr/kg i 1. halvår 2025
Prisendring	+3 kr/kg for 2. halvår 2025. I sum blir dette 5 kr/kg for 2025. Det er rom for en slik prisøkning i et marked som etterspør mer lam av god kvalitet.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for representantvaren lam er fastsatt til kr 90,00 per kg for andre halvår 2025.

1.6 Prisvurdering egg

Egg	
Markedsbalanse usorterte egg	I 1. halvår har det vært underskudd på egg. Import har dekket inn behov i industri og noe til dagligvaremarkedet. For 2. halvår forventes det at markedet gradvis dekkes inn av norske egg.
Balansert salg – egg i kartong og eggprodukt	Salget av egg i dagligvaremarkedet går bra, og kunne vært høyere. For eggprodukter kan importvarer utfordre avsetning av norsk råvare.
Tollvern	Prisen på egg i EU kombinert med svak krone styrker midlertidig importvernet for egg og eggprodukter. Normalt er importvernet for eggprodukt svakt og setter begrensninger for prisuttaket.
Øvrige kostnader og andre faktorer	Jordbruksavtalen og prognosert kostnadsutvikling for andre halvår forventes ikke å ha noen større påvirkning på markedsbalansen. For egg er det imidlertid økte kostnader forbundet med overgang til kjønnssortering av rugeegg. Dette tilsvarer en økning i kostnader på INOVO-eggene på 2,8 kr/kg. Fordeles denne kostnaden utover alle egg som selges i 2. halvår, må PGE økes med 1,40 kr/kg for å dekke inn kostnaden.
KPI og prisutvikling 2025	KPI er forventet å ligge på 2,7% i 2025. Prisen ble ikke økt i 1. halvår 2025.
Prisendring	+2 kr/kg for 2. halvår 2025. Dette er nødvendig for å dekke inn kostnader ved innfasing av kjønnssortering av rugeegg.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for representantvaren egg er fastsatt til 29,90 kr per kg for andre halvår 2025.

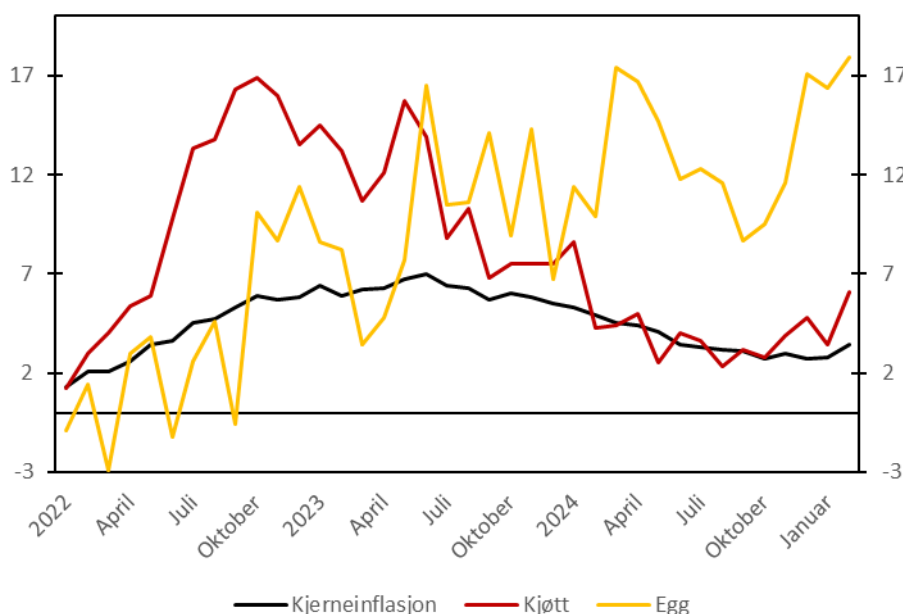
2. Økonomisk utvikling, internasjonale forhold og jordbruksoppkjøret

2.1 Økonomisk aktivitet og sysselsetting

Norges bank har de siste årene ført en restriktiv pengepolitikk for å redusere prisveksten. Prisveksten var fallende gjennom 2024, men har de siste månedene økt noe. Forventet KPI for 2025 er 2,7 pst. Matvarer og alkoholfrie drikkevarer har vært en av de varegruppene som har bidratt til å holde inflasjonen oppe.

Figur 1 – Prisutvikling i Norge

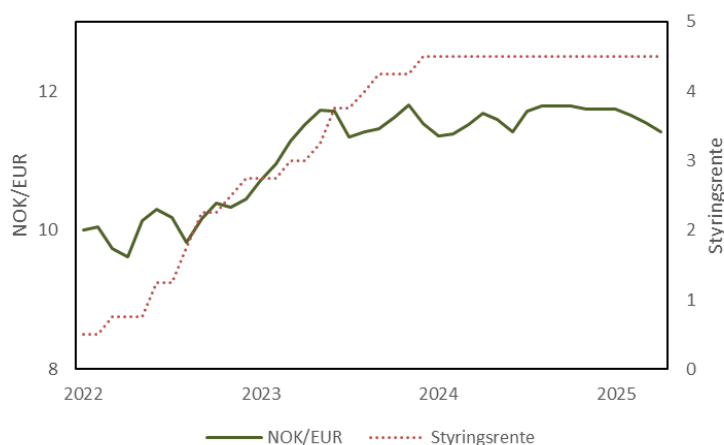
Kilde: SSB. Kjerneinflasjon og konsumpriser for kjøtt og egg, prisvekst siste tolv måneder

En prisvekst som fortsatt er noe over målet, svak kronekurs og usikkerhet knyttet til internasjonal handel skaper stor usikkerhet om utviklingen 2. halvår 2025.

Figur 2 – Valutakurs og styringsrente

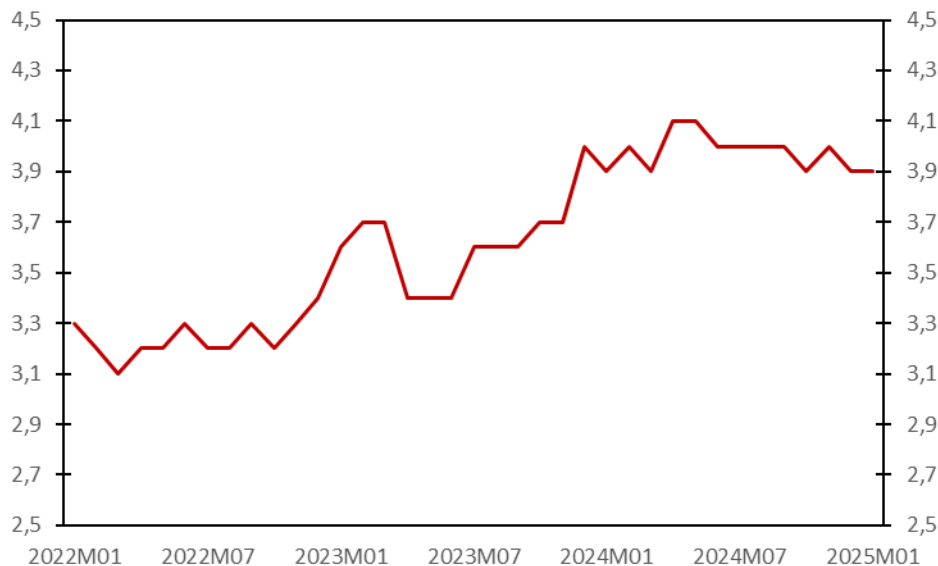
Kilde: Norges bank. 2022 – april 2025

Arbeidsledigheten¹ i Norge har flatet ut og er nå på 3,9 pst. Aktiviteten i den norske økonomien er fortsatt relativt god og arbeidsledigheten fortsatt godt under hva den var under pandemien.

Figur 3 – Arbeidsledigheten i Norge

Kilde: SSB. Prosent av arbeidsstyrken (15-74 år), tre måneders glidende gjennomsnitt

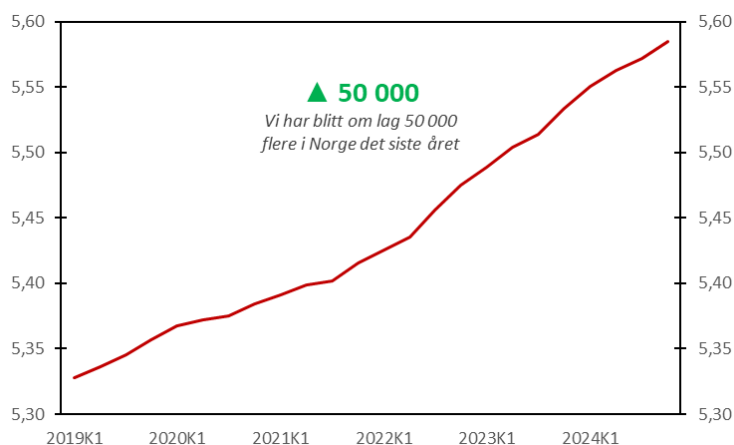

2.2 Befolkningsvekst

Mengden kjøtt hver person i Norge spiser er relativt sett ganske stabil. I vurderingen av den totale etterspørselen kjøtt fremover er derfor utviklingen i hvor mange personer vi vil være i Norge fremover en av de viktigste faktorene. Befolkningstallet passerte i løpet av andre kvartal 2024 5 570 000 og økte med om lag 50 000 personer i 2024. 40 000 av denne befolkningsveksten er knyttet til innvandring. En tilsvarende befolkningsvekst de neste tolv månedene vil med dagens engrosforbruk av kjøtt (slakt inkludert bein) på 77 kg teoretisk sett medføre økt årlig engrossalg med om lag 4 500 tonn.

Figur 4 – Befolkningsutvikling i Norge

Kilde: SSB. Millioner innbygger. 2019-2024K4

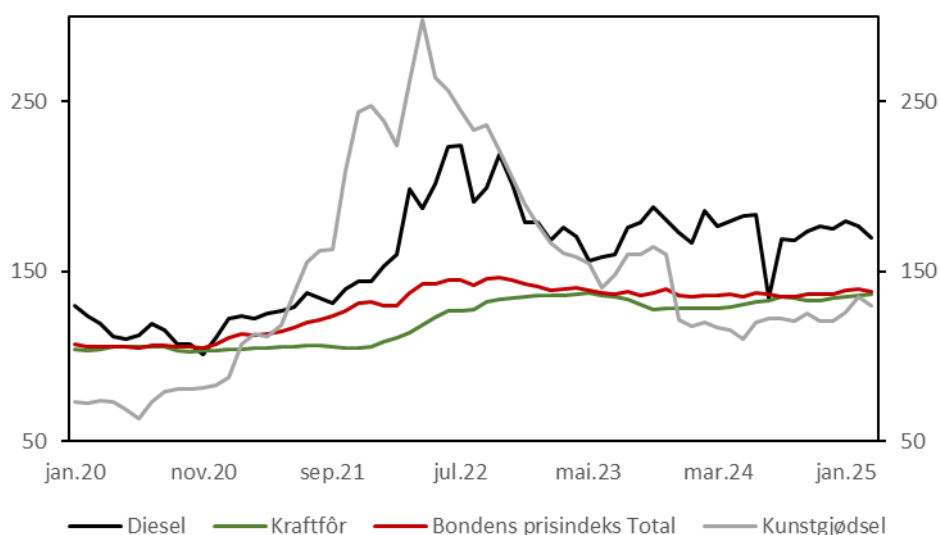
¹ Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken

2.3 Prisen på innsatsfaktorer

Hvilke innsatsfaktorer som inngår i produksjonen og i hvor stor grad, varierer fra produksjon til produksjon. Kraftfôr, drivstoff, strøm, kunstgjødsel og vedlikehold er imidlertid betydelige kostnadsposter for de fleste husdyrprodusentene. Agri Analyse publiserer løpende en prisindeks for ikke-varige produksjonsmidler hvor ovennevnte innsatsfaktorene inngår. Selv om indeksen ikke vil kunne gi et presist bilde av kostnadsutviklingen for hver enkelt produksjon og bruk, gir den et godt bilde av kostnadsutviklingen. Kostnadene økte betydelig gjennom 2021 og nådde et toppunkt sensommeren 2022. I ettertid har prisveksten flatet ut og i perioder vært negativ. Totalindeksen er i dag på et lavere nivå enn hva den var sensommeren 2022. Særlig prisen på kunstgjødsel er redusert betydelig. Kraftfôrprisen har økt som følge av kombinasjonen av økte råvarepriser internasjonalt og utviklingen i kronekursen. Det er ingen klare signaler som tilsier at kostnadsbildet vil se vesentlig annerledes ut i andre halvår 2025 enn hva det gjør i dag, men usikkerheten er større nå som følge av geopolitikken.

Figur 5 – Bondens prisindeks

Kilde: Agri Analyse. Prisutvikling for utvalgte innsatsfaktorer og samleindeksen, januar 2020 – mars 2025

2.4 Import

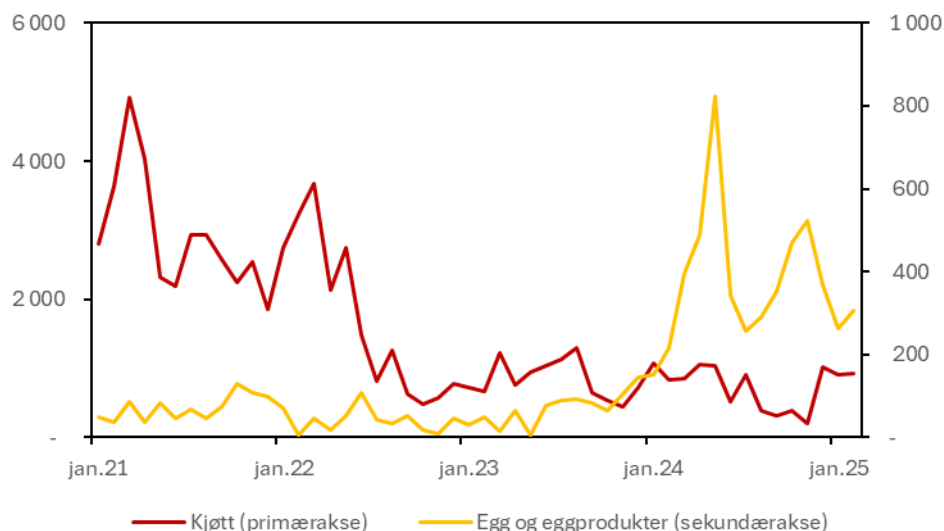
Det overordna bildet så langt for 2025 er at det har vært begrenset import av kjøtt og mer import import av egg enn normalt. For storfe og gris bunner dette i god tilgang på norsk kjøtt i markedet, mens importen av lam trolig har vært begrenset av høyt prisnivå på Island og i EU. For egg er det stor import på grunn av underskudd i markedet. Vi forventer at importen av egg vil holde seg på dette nivået ut første halvår 2025.

For alle de markedsregulerte kjøttslagene forventes det ikke nevneverdig import utover importkvotene i 2025. Vi forventer at importkvotene i stor grad utnyttes og er hensyntatt i prognosene. For storfe spesielt bidrar sesongmønsteret i slaktingen og salget til at det i perioder er behov for å importere slik at bransjen har tilstrekkelig tilgang på ferskt kjøtt. Med unntak av for svinespekk, som er en mangelvare i Norge, forventer vi ikke at det vil være store behov for importåpning utover importkvotene for noen av de markedsregulerte kjøttslagene.

For egg vil det på sin side trolig være behov for noe import utover importkvotene. Både fordi det prognoseres et underskudd for året som helhet og fordi importkvotene også brukes til import av egg til klekking. Importbehov vil vært størst i første halvår. For andre halvår prognoseres det markedsbalanse og det forventes ikke at det vil være behov for importåpning utover importkvotene.

Figur 6 – Import av kjøtt og egg

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0201-0204 og 0407-0408, 2021 – februar 2025

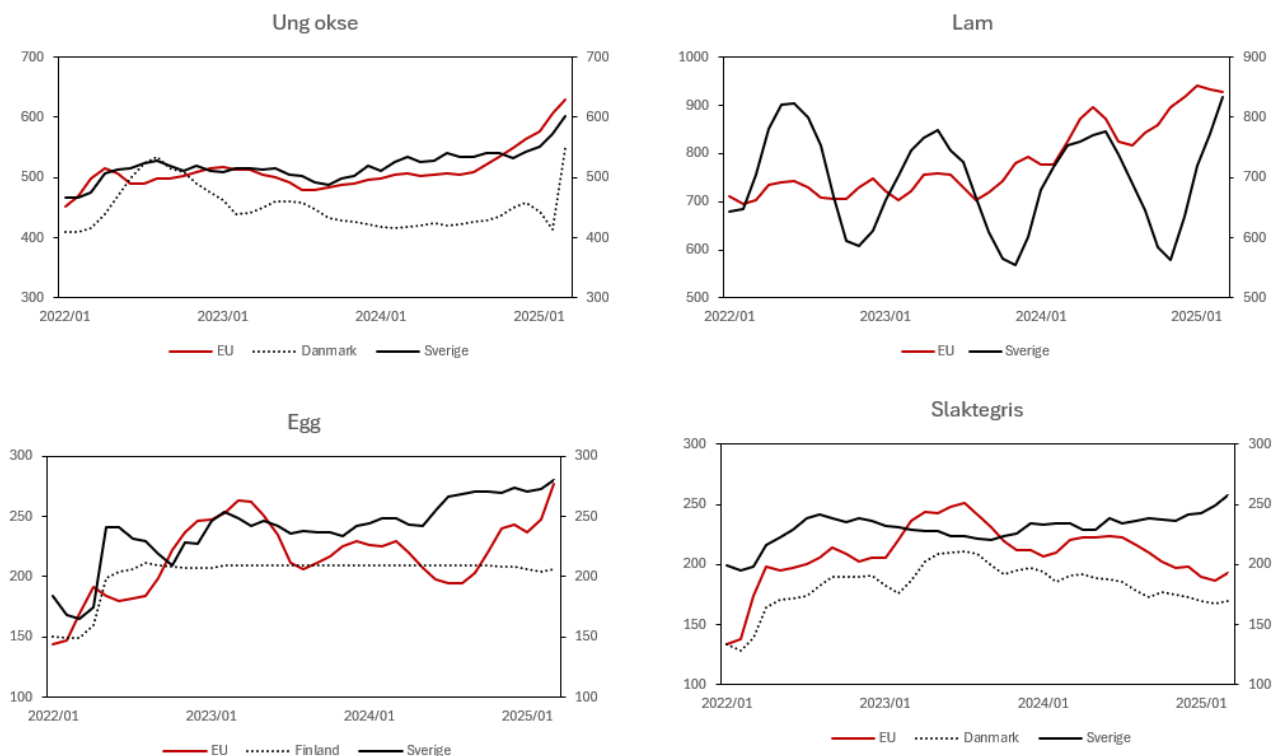

2.5 Markedsutviklingen for kjøtt og egg utenfor Norge

Utviklingen i markedet for kjøtt og egg i våre naboland har i store trekk vært tilsvarende det vi har opplevd i Norge. Pandemien, krig og dyrtid ga økte priser som følge av økt pris på innsatsfaktorer, før høye priser, bremsende pengepolitikk og reallønnsnedgang har bremsset etterspørselen etter de relativt dyre proteinkildene. Dette har lagt en demper på etterspørselen etter kjøtt og økt etterspørselen etter egg. Sykdomsutfordringer gir EU en større utfordring enn Norge med å møte den økte etterspørselen etter egg. I 2024 har imidlertid engrosprisen på egg i EU som helhet falt, men prisene stiger i 2025. Gjennomsnittsprisen i EU for hele slakt av ung okse har økt betydelig og har i en periode i starten av 2025 ligget over norske priser. Årsaken er økt etterspørsel kombinert med utfordringer med munn- og klauvsjuka. Etterspørselen etter lam er god, noe som reflekteres i engrosprisene i EU og Island. Engrosprisutviklingen for gris har falt noe både i EU.

Figur 7 – Engrosprisutvikling for hele slakt og egg i Europa

Kilde: Europakommisjonen. Engrospriser for helslakt og egg, 2022-mars 2025

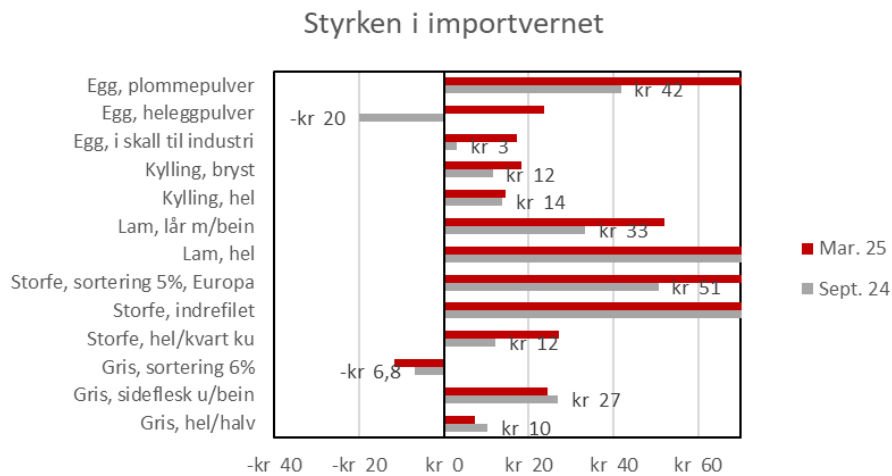

2.6 Tollvernet

Tollvernet har de siste årene vært relativt sterkt for både kjøtt- og eggprodukter. Dette skyldes i hovedsak svekkelsen av den norske krona, men også at vi i perioder opplevde høyere prisvekst i EU enn i Norge. For hele slakt av storfe, gris og lam bidrar en fortsatt svak krone til et fortsatt godt tollvern. For sideflesk er tollvernet sterkt, mens tollvernet for sorteringskjøtt av gris er negativt. De største endringene i tollvernet det siste har vi opplevd for egg og eggprodukter. Betydelig prisøkning i Norge og prisedgang i EU har svekket tollvernet betraktelig i 2024, men økende priser som følge av fugleinfluensa bidrar til å styrke tollvernet i starten av 2025. Eggprodukter inngår som innsatsfaktorer i produksjonen av ferdigvarer og konsumentene er mindre bevisst på opprinnelsen til eggene. Normalt er det svært svakt tollvern for eggprodukter og gir derfor en reell fare for at næringsmiddelindustrien av lønnsomhetshensyn vil vurdere importerte produkter fremfor norske, tilsvarende produkter eller halvfabrikata som kan importeres til lav toll gjennom RÅK-ordningen.

Figur 8 - Tollvernet²

Kilde: Noridane og Nortura. Kr/kg forskjell i norsk pris og pris EU ink. toll per 1. mars 2025

2.7 Jordbruksoppgjøret

28. april la jordbruket frem sitt krav. Samlet ramme for kravet var 2 milliarder kroner. Kravet innebærer at målprisene økes med 288 millioner kroner, målt over ett helt år. I tillegg kreves det at budsjettmidlene økes med 1 650 millioner kroner i 2026. For kjøtt og egg anslår jordbruket at prisene øker med 1,95 pst. Staten la 7. mai frem sitt tilbud med en ramme på 0,8 mrd. kroner, hvor av 0,5 mrd. er økte bevilgninger over statsbudsjettet.

Jordbruksavtalen ble inngått 16. mai. Rammen ble på 1 100 millioner kroner. Jordbruksavtalen medfører ingen endringer som påvirker markedsbalansen av betydning. Økt kvalitetstilskudd kan gi noe færre slakt i juni, men dette vil for året ikke gi store utslag på balansen. Videre kan avtalen medføre økt kvalitet på lammeslakt.

² Gjeldende prisnedskrivning gjennom råvareprisutjevningsordningen er ikke hensyntatt i beregningen.

3. Marked og trender for kjøtt og egg i Norge

3.1 Marked og pris

Norske forbrukere har de siste årene redusert mengden rødt kjøtt de spiser til fordel for hvitt kjøtt og andre proteinkilder. Urolig økonomiske tider og flere år med redusert kjøpekraft har i tillegg gjort oss mer prisbevisste. Særlig merkbart var dette vært for storfe, da dette er produkter som ligger høyere i pris enn f.eks. gris og kylling, men salget i 2025 har vært godt som følge av rimelig fryst storfekjøtt og at prisen på ferske slakt er holdt uendret siden høsten 2023. Lam er på sin side utpreget sesongmat vi ofte spiser under høytider og i mindre grad i hverdagen, noe som virker å ha skånet lammesalget for innstrammingene forbrukerne har gjort. I tillegg til at prisene har blitt holdt uendret for storfe og at prisen på gris har hatt en moderat vekst, er det gjennomført produksjonsregulering innenfor svin og storfe. I sum har dette bidratt til at reguleringslageret for storfe er forventet å tømmes i løpet av sommeren 2025 og lageret for svin ble tomt før påske i 2025.

For lam er det i dag god markedsbalanse og det har vært hensiktsmessig å øke engrosprisen for å imøtekomme den etterspørselen som er i markedet. Som vanlig ønsker dagligvarehandelen tilgang på lam litt tidligere på høsten enn det mange av produsentene kan levere, noe som har gitt kamp om tilførselene i starten av slaktesesongen. Det forventes avsetning for alt lam som slaktes dette året.

For egg har det vært et reelt underskudd i markedet de siste to årene og engrosprisen har blitt økt betydelig for å stimulere til større produksjon. Dette virker å ha båret frukter og vi forventer nyetableringer i løpet av 2025 som vil dekke inn underskuddet i markedet. Så store engrosprisøkninger som det har vært for egg den siste tiden svekker imidlertid konkurransekraften mot importert vare. På grunn av forbrukerpreferansen er ikke konkurranse fra utlandet en stor utfordring for skallegg som selges i kartong til forbruker, men eggprodukter brukt i industrien er i mye større grad utsatt for potensielt å bli utkonkurrert av produkter importert fra EU. Opp mot 10 pst. av alle eggene som produseres blir benyttet til produksjon av eggprodukter. Å sikre avsetning for disse som eggprodukter til industrien er derfor avgjørende for å kunne opprettholde den leverings- og selvforsyningsgraden vi har av norske egg i dag. I prisvurderingen må det derfor vektlegges at også skilleproduktene må være konkurransedyktige på det norske markedet.

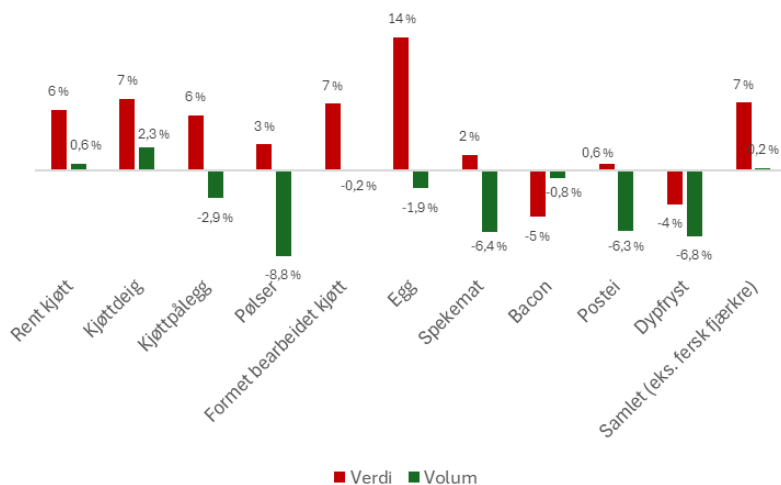
3.2 Salgsutvikling i dagligvaremarkedet

Samlet har verdien av kjøtt og egg solgt i dagligvaremarkedet økt med 7 pst. de siste tolv månedene. Dette skjer i stor grad som følge av økt priser da volumet omsatt i samme periode kun har økt med 0,2 pst. Omsatt volum har økt mest for kjøttdeig. Salget av ferske pølser, frysede produkter, spekemat og posteier har på sin side falt. Samlet har det vært en økning for ubearbeidede produkter, mens bearbeidede produkter har solgt mindre.

For storfe ble engrosprisedgangen høsten 2023 tatt ut i lavere priser for sorteringskjøtt som har bidratt til økt salg. For egg har engrosprisene økt, noe som også vises i økte priser i butikk.

Figur 9 – Salgsutvikling i dagligvaremarkedet

Kilde: Nielsen. Per uke 12, endring fra 2024 til 2025

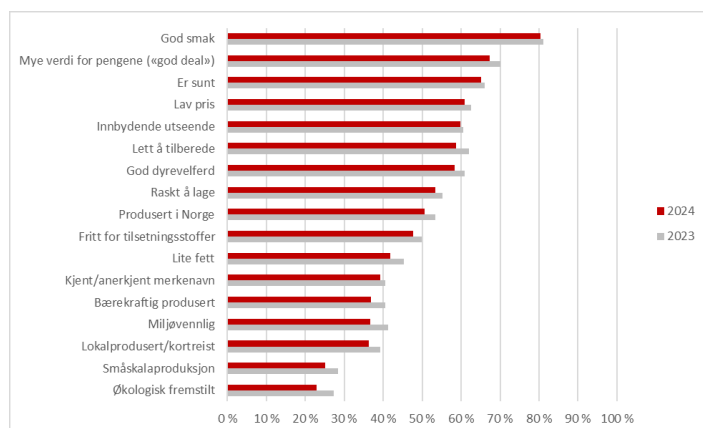
3.3 Forbrukerpreferanser og konsumtrender

Norske forbrukere har et relativt gjennomsnittlig forbruk av kjøtt og egg i europeiske målestokk. Trenden de siste årene har vært en svak reduksjon i konsumet av rødt kjøtt til fordel for hvitt kjøtt og egg. Mange faktorer påvirker spisevanene våre, men helse og bærekraft er trolig underliggende faktorer for denne trenden. Samtidig ser man at god smak, pris og følelsen av å gjøre et godt kjøp er de viktigste faktorene når vi gjør valg rundt hva vi skal spise. Forbrukerundersøkelser viser også at forbrukere vektlegger klima og bærekraft i mindre grad nå som kjøpekraften er svekket. For egg har økt fokus på protein i kostholdet særlig blant unge, kombinert med en relativ lav pris i forhold til kjøtt har medført økt forbruk.

I lys av at det ikke er utsikter til at den disponible inntekten til husholdningen vil øke nevneverdig det kommende halvåret, forventer vi at dette vil være gjeldende også den kommende engrosprisperioden. Dette vil trolig medføre at det relative prisforholdet til konkurrerende matvarer vil påvirke salget i også fremover. Strammere økonomi bidrar også trolig til reduksjon av matsvinn, noe som i seg selv ikke bidrar til å redusere konsumet, men reduserer mengden mat som er nødvendig å produsere for å opprettholde dagens forbruk.

Figur 10 – Viktige faktorer når vi handler landbruksprodukter

Kilde: YouGov for Matprat. «Hvor viktig er følgende faktorer når du kjøper landbruksprodukter i dagligvarebutikken»

Andre undersøkelser understøtter at forbrukere er prisbevisste, og at forbrukeren ser forskjellige på dyreslagene. Både storfe, svin og kylling er viktige i hverdagskostholdet. For storfe er dette i stor grad knyttet til kjøttdeig som utgjør en stor andel av dyret. Storfe faller utenfor grunnegenskapen når det kommer til pris, sammenliknet med svin og kylling, men forbrukere forbinder storfe med *kvalitet*. Lam er sesongpreget, og forbrukere knytter *norskprodusert* og *ansvarlig* til dyreslaget som en viktig grunnegenskap.

Figur 11 – Hvilke kategorier eier de forskjellige dyreslagene

Kilde: Kantar for MatPrat - 2024

Områder/ territorier	Svin	Storfe	Kylling	Torsk, sei og lyr	Rød fisk	Steinbit, kveite og annen hvit fisk	Lam	Kalkun	Reinsdyr	Vegetar- produkter
Hverdag										
Kvalitet										
Sunt										
Verdi for pengene										
Magert										
Norsk										
Ansvarlig										

3.4 Langtidsutsikter for kjøtt- og eggforbruket

Årlig lager Norsk egg- og kjøttråvare langtidsutsikter for kjøtt- og eggforbruket de fem neste årene. Langtidsutsiktene tar utgangspunkt i gjeldende prognose for det kommende året, prognosemodeller og dialog med flere aktører i bransjen tas med i vurdering av engrossalget for de neste fire årene. Spørreundersøkelse i produsentmiljøet og innspill fra fagmiljøer vektlegges i vurderingen av produksjonen.

Fra 2015 frem til pandemien falt engrossalget av rødt kjøtt med om lag 6 pst. per innbygger. Inkluderer man hvitt kjøtt var nedgangen på 2 pst. Under pandemien opplevde vi en liten økning i forbruket av rødt kjøtt, før forbruket igjen har falt de to siste årene. Siden 2019 har forbruket av rødt kjøtt falt med 5 pst. per innbygger, mens forbruket av hvitt kjøtt har økt med 7 pst. i samme periode. Denne utvikling tror vi vil fortsette også de kommende årene. De nye kostholdsrådene vil trolig være en bidragende faktor til at utviklingen fortsette fremover, både som følge av endringer i offentlig innkjøp, satsingsområder hos dagligvarekjedene og privat konsum. Totalmarked legger til grunn en årlig nedgang i forbruket av rødt kjøtt på 1,5 pst. årlig frem mot 2029 og en tilsvarende økning for hvitt kjøtt. For egg legges det til grunn en økning i forbruket per innbygger på 0,25 pst.

De siste par årene har pris i større grad enn tidligere vært avgjørende for valgene vi tar når vi handler. Etter hvert som økonomien normaliserer seg og nordmenn igjen får økt kjøpekraft er det nærliggende å tro at andre faktorer enn forholdet mellom pris og smak vektlegges i større grad når vi handler. Vi forventer at ønsket om næringsrik og lite bearbeidet mat som er enkel å tilberede fortsatt vil stå sterkt hos konsumentene, og at bevisbar god dyrevelferd og et minst mulig klimaavtrykk vektlegges. Helhetsvurderingen til flertallet av forbrukere virker å være at hvitt kjøtt og egg i større grad tilfredsstiller dette enn rødt kjøtt. Vi forventer derfor også fremover en dreining fra rødt kjøtt over til andre proteinkilder, særlig hvitt kjøtt, i det private konsumet.

Etterspørselen etter kjøtt og egg setter rammen for produksjonskapasiteten vi kan ha i husdyrnæringen. I tillegg til pris påvirker markedssituasjonen i melkesektoren tilførselene av storfekjøtt. Melkebehovet har vært økende den siste tiden og vi forventer relativt høy etterspørsel også fremover. Økt melkebehov øker tilførselen av kjøtt, både gjennom flere kyr til slakt og flere

fødte kalver. Med høy markedsdekning i dag, fallende konsum og økende tilførsler av kjøtt fra melkesektoren vil det kunne påvirke behov for antall ammekyr i årene fremover.

Hvert andre år gjennomfører Totalmarked en bred spørreundersøkelse hos alle bønder i Norge. Resultatene fra undersøkelsen, sammen med dagens produksjon og prognoser for markedet fremover, tilsier at det ikke vil være rom for produksjonsøkninger av storfe og gris de kommende årene. Gitt dagens et melkebehov på 1 475 millioner melk og en melkeytelse tilsvarende det vi har i dag, vil det med forutsetningen om en årlig nedgang i konsumet av storfe på 1,75 pst. per innbygger være behov for 100 000 ammekyr i 2029 (tabell 4). Dagens bestand av ammekyr er i dag på i overkant av 110 000.

Behovet for egg er økende, men veien er kort til overproduksjon. Det er derfor ikke behov for å videreføre nyetableringer i eggneringen på samme nivå som vi vil ha i 2025. Det er et begrenset rom for å øke salget av lam. Tilførselsveksten bør komme gjennom økt antall lam per søye, ikke som følge av økt mordyr tall.

Tabell 3 - Langtidsutsikter for 2029

	Prognose 2025	Fremskrevet salg 2029	Impot-kvoter	Tilgjengelig salg norsk produksjon	Kommentar
Storfe/kalv	96 500	91 800	9 000	82 800	Ikke rom for mer spesialisert kjøttproduksjon. Dagens nivå kan medføre fare for overskudd
Gris	131 600	127 700	1 600	126 100	Fare for overskudd av gris også etter bortfall av tilførsler som følge av endringer i konsesjonsregelverk fra 2025
Sau/lam	22 500	21 600	800	20 800	Ikke rom for flere søyer, men ønskelig med større andel lammekjøtt
Hvitt kjøtt	122 000	133 500	1 400	132 100	Behov for økt produksjon.
Egg	68 900	71 000	600	70 400	Behov for noe økt produksjon, men det er kort vei til overskudd

Tabell 4 – Fremtidig behov for ammekyr

Forutsetter dagens ytelse og et melkebehov på 1 475 mill. liter

Melkekyr	Mill. liter	Ammekyr					
		90 000	95 000	100 000	105 000	110 000	115 000
208 900	1 525	81 800	83 200	84 700	86 200	87 700	89 200
205 400	1 500	80 900	82 300	83 800	85 300	86 800	88 300
202 000	1 475	80 000	81 400	82 900	84 400	85 900	87 400
198 600	1 450	79 000	80 500	82 000	83 500	85 000	86 500
195 200	1 425	78 100	79 600	81 100	82 600	84 100	85 600

4. Storfe

For prisvurdering se kapittel 1.

4.1 Marked og pris

Det bygde seg opp et stort reguleringslager gjennom 2022 og 2023. Etter at det er satt inn flere ulike tiltak for å gjenopprette balanse i markedet, er reguleringslageret redusert og situasjonen storfemarkedet er betydelig bedret. Så langt i år er tilførslene redusert med 3 pst., mens engrossalget er opp 3 pst. I løpet av første kvartal er reguleringslageret redusert fra 5 000 til om lag 1 300 tonn. For året som helhet prognoses det et netto uttak fra reguleringslageret på 4 300 tonn. Reguleringslageret er tomt før sommeren, men at det kan bli noe innfrysing til høsten. Et moderat reguleringslager vil bidra til å dekke opp et behov i starten av 2026.

Bedringen i markedsbalansen må tilskrives en kombinasjon av flere virkemidler. Realprisnedgang på engrosnivå for storfe de siste par årene har bidratt til å opprettholde engrossalget, til tross for en underliggende trend med redusert forbruk av storfekjøtt. Kombinert med høye rabatter på kjøtt fra reguleringslager og tiltak på tilførselsiden gjennom reduserte slaktevekter og kalveslakting, har markedet kommet i balanse.

Tabell 5 – Engrossalg og produksjon så langt i år

Produksjons- og salgstall i tonn, t.o.m. uke 17 2025 sammenlignet med samme periode i fjor

	Produksjon	25/24	Import	Salg	25/24	Markedsbalanse
Storfe/kalv	22 705	87 %	3 549	29 960	95 %	-3 707

4.2 Prognose for 2025

Det prognoses en nedgang i tilførslene på 3 prosent 2025 under ett, men på høsten øker tilførslene noe sammenlignet med i fjor. Melkekubestanden er stigende, og det prognoses at det blir slaktet ut flere melkekyr til høsten for tilpasning til melkekvotene. Høyere bestand fører på sikt også til flere fødte kalver og mer kjøtt i markedet. Tilskudd til slakting av eldre kalv i 1. tertial reduserer et forventet overskudd i 3. tertial.

Salget av storfekjøtt prognoses å være omtrent uendret.

Tabell 6 – Prognose for produksjon- og engrossalg av storfe 2025

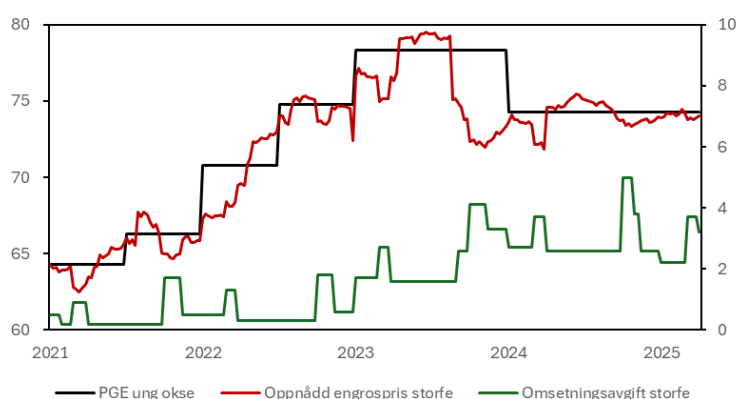
Prognose utarbeidet mai 2025

	Norske tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse 2025	Reguleringslager	
	Tonn	Endring	Tonn	Tonn	Endring	Tonn	01.01.2025	31.12.2025
Storfe/kalv	82 600	-3 %	9 000	96 500	0 %	-4 900	5 000	700

4.3 Planlagt gjennomsnittlig engrospris, løpende oppnådd engrospris og omsetningsavgift

Med bakgrunn i ubalansen i markedet og mengden storfe på reguleringslager ble engrosprisen redusert 4 kr. per kg i august 2023. For PGE ble endringen gjort først det påfølgende halvåret noe som gjorde at oppnådd engrospris lå betydelig under PGE høsten 2023. PGE for storfe har vært uendret eller redusert siden første halvår 2023, noe som innebærer over to år med realprisnedgang på engrosnivå får storfe. For å stimulere til mest mulig slakting i perioder hvor etterspørselen er største brukes prisløypen aktivt innenfor året, derav det store variasjonen i oppnådd engrospris og PGE. For å finansiere håndteringen av reguleringslageret og samtidig bygge opp fondet for kjøtt ble omsetningsavgiften økt gjennom 2023 og 2024, men for 2025 er avgiften redusert med ca. 50 øre/kg som gjennomsnitt for året.

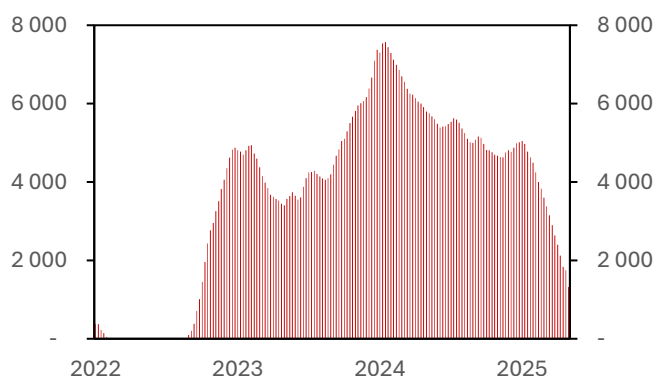
Figur 12 – Engrosprisutvikling og omsetningsavgift for storfe
Kr/kg, 2021 – uke 14 2025.

4.4 Reguleringslager

Reguleringslageret for storfe vil bli tomt før sommeren. Med en rabatt på inntil 30 pst. har det vært attraktivt å kjøpe mye frosset råvare, til tross for at det er begrenset hvor stor andel fryst/tint råstoff bransjen ønsker å benytte seg av i produksjonen til enhver tid. Prognosen viser et underskudd i 2. tertial, men at det vil være et normalt sesongmessig overskudd i 3. tertial. Det prognoseres et reguleringslager ved utgangen av året på 700 tonn.

Figur 13 – Reguleringslager for storfe
Tonn, 2022 – uke 18 2025

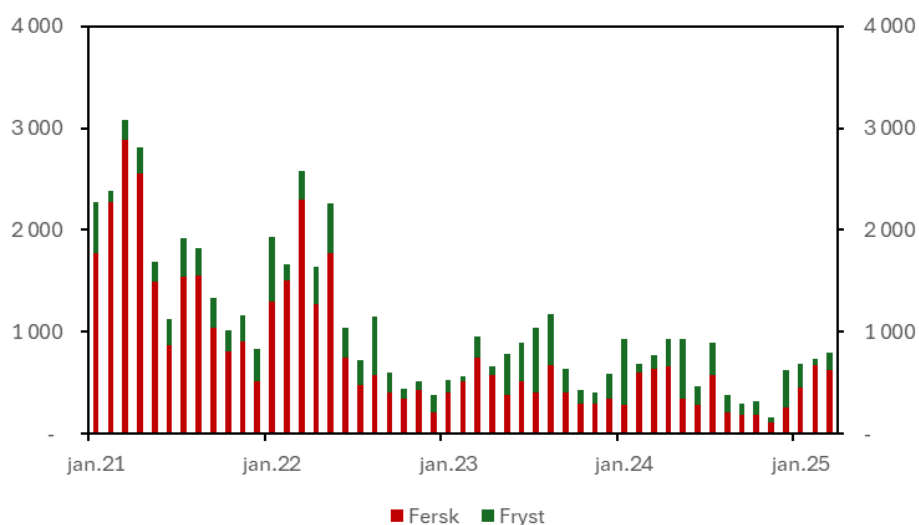

4.5 Import

Gjennom de tollfrie importkvotene tas det årlig inn rundt 9 000 tonn storfe til Norge. Kvoteimporten skjer i hovedsak fra EU og SACU-landene Namibia og Botswana. SACU importen er for 2025 litt forsinket og vil i hovedsak bli importert til Norge i 2. halvår. I år som i fjor forventes det at de tollfrie importkvotene benyttes i stor grad og at importeres nærmere 9 000 tonn storfe. Sist det var åpnet for import av storfe til administrativt nedsatt toll var sommeren 2022. Det forventes heller ikke at det blir store behov for importåpning for storfe i resten av 2025.

Figur 14 – Import av storfe

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0201 og 0202, 2021 – mars 2025

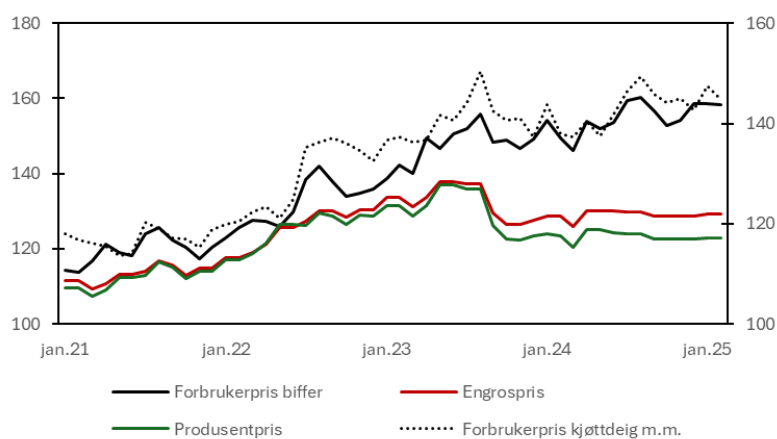

4.6 Pris og prisdannelse etter engrosprispunktet

Videreføring av reduserte engrospriser har bidratt til dempe prisveksten for storfe ut til forbruker det siste året. Prisveksten på kjøttdeig i dagligvaremarkedet har vært om lag halvparten av den generelle prisveksten i samfunnet. Tall fra Nibio viser imidlertid at det det siste halvannet året har vært relativt stor forskjell i prisutviklingen i de ulike leddene av verdikjeden. De siste tolv månedene (februar-februar) er engrosprisen økt med 0,4 pst, mens produsentprisen som også påvirkes av omsetningsavgiften og andre trekk er redusert med 0,4 pst. I samme periode er forbrukerprisen på biff og filet økt med 6,0 pst., mens forbrukerprisen på kjøttdeig m.m. har økt 4,9 pst. Til sammenligning har prisen på matvarer og alkoholfrie drikkevarer økt med 7,5 pst. i samme periode (SSB).

Figur 15 – Prisutvikling i verdikjeden for storfe

Kilde: Nibio. 2015=100, 2021 – februar 2025

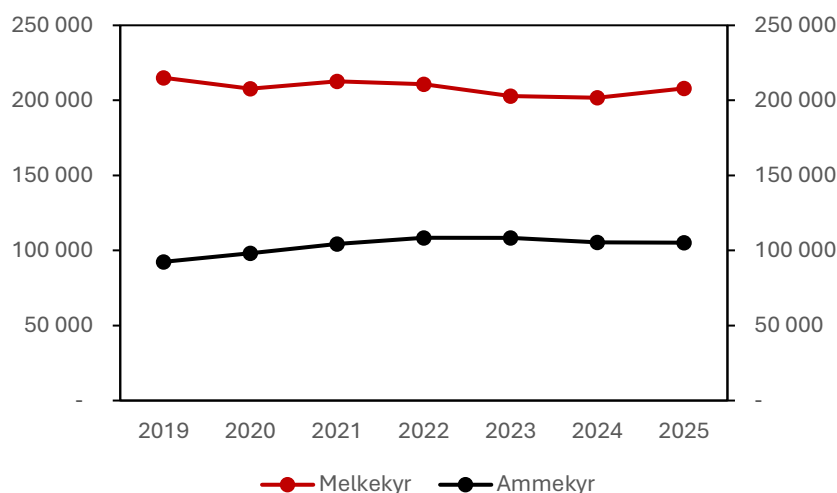

4.7 Utvikling i kutallet

Trenden de siste årene har vært et økende antall ammekyr, mens melkekubestanden har vært fallende, noe som i hovedsak skyldes et redusert melkeforbruk og høy avdrått i melkeproduksjonen. Tall for 1. mars viser at vi det siste året har hatt en motsatt utvikling, antall melkekyr har økt med 3 pst., mens antall ammekyr har hatt en svak nedgang. Markedssituasjonen for melk tilsier at veksten i melkebehovet kan være i ferd med å flate ut. Det kan bety at det vil komme flere melkekyr til slakt mot slutten av året. Et vedvarende høyt melkebehov vil på litt lengre sikt også medføre økte tilførsler av kjøtt som følge av flere melkekyr og flere fødte kalver.

Figur 16 – Utvikling i kutallet

Kilde: Landbruksdirektoratet. Antall dyr per 1. mars, 2019-2025.

4.8 Resultater for referansebruk nr. 8

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe var uendret fra 2024 og inn i første halvår 2025. For referansebruk 8 er engrosprisen for første halvår lagt til grunn for hele året, noe som gjør at inntektene fra husdyrproduksjonen vil være tilnærmet uendret i 2025 sammenlignet med året før. Det legges til grunn at både de variable og faste kostnadene vil øke med om lag 3 pst., mens økte tilskudd er viktigste grunn til at det forventes en vekst i de samlede inntektene på 5 pst.

Årsresultatet for referansebruk 8 vil med disse endringene øke med i underkant av 50 000 kroner, opp 21 pst. fra 2024.

4.9 Dekningsbidrag i storfeproduksjonen

Tabell 7 viser Norturas dekningsbidragskalkyler for fremføring av NRF-okse til 17 måneder og for ammekubesetninger med lett og tung rase. I ammekuproduksjonen er det lagt til grunn et bruk med en besetningsstørrelse på 25 kyr, mens det i fremføringsenheten er lagt til grunn en besetningsstørrelse på 50 kyr. Alle produksjonene ligger i sone 3 for arealtilskudd og sone 2 for distrikttilskudd. For alle produksjonene er det en liten økning i produksjonsinntektene sammenlignet med 2. halvår 2024, som skyldes redusert omsetningsavgift og økt kvalitetstilskudd. De variable kostnadene er om lag uendret, og totalt sett er dekningsbidraget økt for alle de tre produksjonene. Økt produksjonstillegg bidra til en ytterligere forbedring av lønnsomheten i produksjonen. Dekningsbidraget er betydelig høyere hos ammekuprodusentene enn hos de som fører fram oksekalv av NRF-rase som følge av større statlige tilskudd. En gjennomsnittlig fremføringsenhet har imidlertid flere dyr årlig og har ofte lavere faste kostander.

Tabell 7 – Norturas dekningsbidragskalkyle for storfeproduksjon

Kr per dyr og for bruket

	Andre halvår 2024			Første halvår 2025		
	NFR-okse	Ammeku lett	Ammeku tung	NFR-okse	Ammeku lett	Ammeku tung
Produksjonsinntekter	21 454	19 399	24 449	21 672	20 029	24 921
Variable kostnader	17 916	15 601	20 796	17 785	15 601	20 805
Dekningsbidrag	3 538	3 798	3 653	3 887	4 428	4 116
Produksjonstillegg	4 761	26 077	26 580	4 761	26 077	26 580
Dekningsbidrag ink. tilskudd	8 299	29 875	30 233	8 648	30 505	30 696
Dekningsbidrag ink. tilskudd for bruket	414 950	746 875	755 825	432 400	762 625	767 400

5. Gris

For prisvurdering se kapittel 1.

5.1 Marked og pris

Reguleringslageret av gris, som var på 1600 tonn ved inngangen til året, ble tømt fram til midten av mars. Etter en lang periode med lave slaktegrisvekter, er vektgrensene nå hevet igjen. En lengre periode med realprisnedgang på engrosnivå har bidratt til å begrense prisveksten ut mot konsumentene. Sammen med rabatt på kjøtt fra reguleringslager har dette bidratt positivt på salget. Salget av ferske slakt og slakt fra reguleringslager er så langt i år 5 pst. høyere enn hva det var i samme periode i fjor, mens den norske produksjonen var 1 pst. høyere enn hva den var i fjor. For året er det en underdekning av gris, men uttak fra reguleringslager og noe import bidrar til god balanse i markedet som helhet.

Tabell 8 – Engrossalg og produksjon så langt i år

Produksjons- og salgstall i tonn, t.o.m. uke 17 2025 sammenlignet med samme periode i fjor

	Produksjon	25/24	Import	Salg	25/24	Markedsbalanse
Gris	41 256	96 %	881	43 782	100 %	-1 645

5.2 Prognose for 2025

Lave slaktegrisvekter og bra salg ga en nødvendig lagernedbygging på til sammen 3 500 tonn i perioden fra 1. januar 2024 til 1. mars 2025. Nedsatt pris på gris fra reguleringslager har bidratt til en økning i salget. Etter at reguleringslageret er tømt og vektgrensen er hevet til 95 kg, prognoseseres det nå med balanse for under året ett, når den inkluderer uttaket fra reguleringslager. Prognosen viser at et overskudd i tredje kan gi et begrenset reguleringslager inn i 2026. Det prognoseseres en økning i salget på 0,5 pst. sammenlignet med 2024, mens tilførslene ventes å være uendret.

Tabell 9 – Prognose for produksjon- og engrossalg av gris 2025

Prognose utarbeidet mai 2025

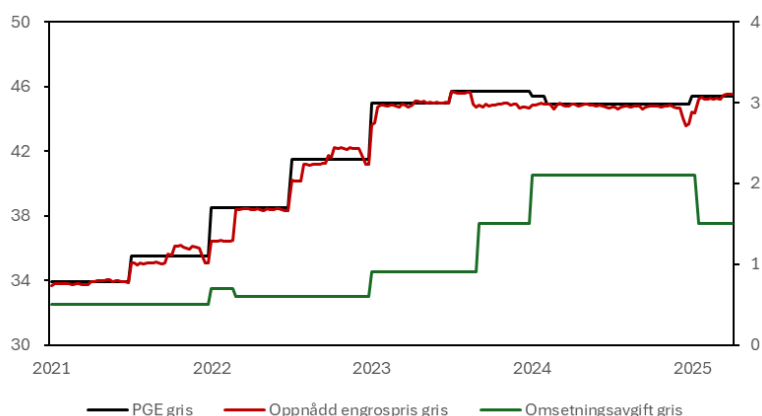
	Norske tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse 2025	Reguleringslager	
	Tonn	Endring		Tonn	Endring		01.01.2025	31.12.2025
Gris	128 900	0 %	1 600	132 000	0 %	-1 500	1 600	500

5.3 Planlagt gjennomsnittlig engrospris, løpende oppnådd engrospris og omsetningsavgift

Etter to år med stabil på gris, økte engrosprisen med 0,50 kr for 1. halvår 2025. Til tross for økningen har det likevel en realprisnedgang for gris over de siste to årene, en nedgang som har vært nødvendig for å håndtere overskuddet i markedet som bygde seg opp i etterkant av pandemien. Sett over en lengre tidshorisont har det allikevel vært et betydelig engrosprisløft de siste 5 årene. Siden inngangen til 2021 er engrosprisen for gris blitt løftet med over 30 pst. Omsetningsavgiften har økt de siste par årene. For 2025 er den redusert, selv om kostnader ved reguleringslager fortsatt påvirker avgiftens størrelse.

Figur 17 – Engrosprisutvikling og omsetningsavgift for gris

Kr/kg, 2021 – uke 14 2025.

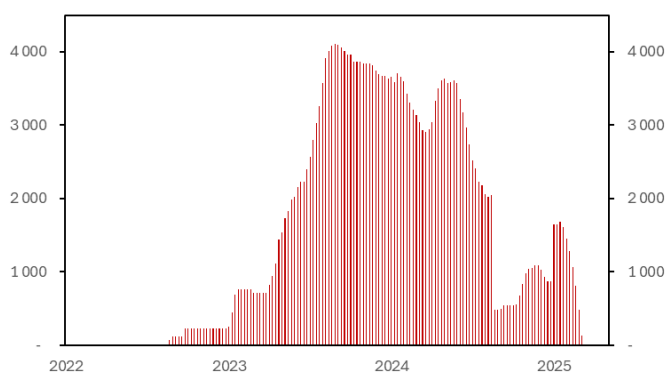

5.4 Reguleringslager

Reguleringslageret for gris, som bygde seg opp spesielt gjennom 2023, ble tømt i løpet av mars måned 2025. En betydelig del av uttaket sommeren 2024 skjedde i forbindelse med økt rabatt for å unngå holdbarhetsutfordringer på et senere tidspunkt. Prognosen viser at det kan bli en begrenset innfrysing i 3. tertial 2025.

Figur 18 – Reguleringslager for gris

Tonn, 2022 – uke 18 2025

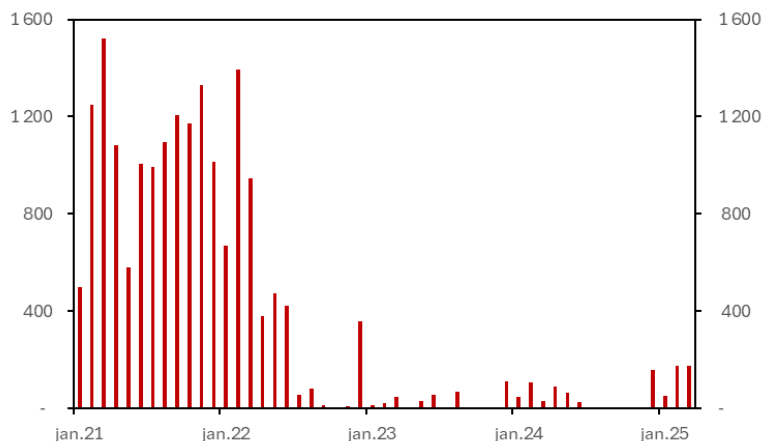

5.5 Import

Tilgangen på gris fra reguleringslager tilsier at det var et begrenset behov for import av gris i 2024. Det reflekteres også i statistikken som viser at det ble importert 500 tonn. Importen så langt i 2025 har vært høyere enn tilsvarende periode de to foregående årene, noe som skyldes lavere dekning av fersk gris i markedet.

Figur 19 – Import av gris

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0203, 2021 – mars 2025

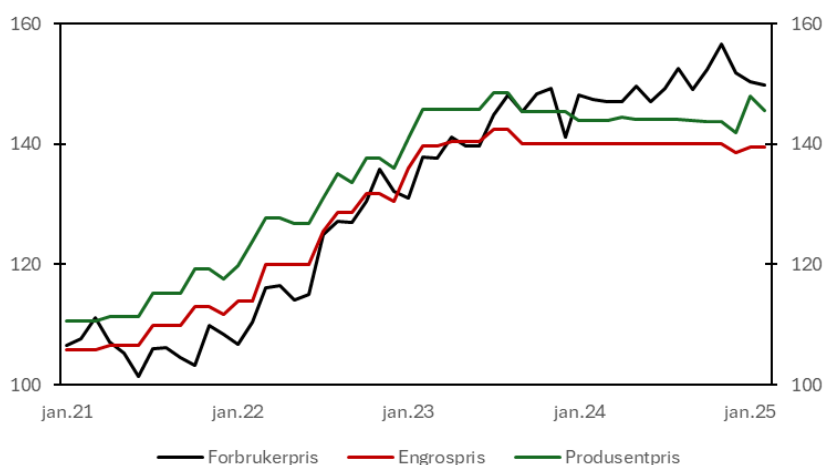

5.6 Pris og prisdannelse etter engrosprispunktet

Grunnet markedssituasjonen har engrosprisen for gris flatet ut og vært tilnærmet stabil de siste to årene. Til tross for at det har vært mer variasjon i prisene ut til forbrukerne i denne perioden, har forbrukerprisen stort sett hatt den samme flate prisutviklingen, med unntak av en periode høsten 2024 hvor forbrukerprisen økte mer enn engrosprisen. For å håndtere overskuddet av gris har mengden omsetningsmidler som har blitt brukt økt. Økt omsetningsavgift bidrar sammen med økte kostnader i verdikjeden til noe ulik utvikling for engros- og produsentpris. Bedre markedsbalanse har redusert behovet for bruk av omsetningsmidler, noe som isolert sett har gitt et løft i produsentprisen fra januar 2025.

Figur 20 – Prisutvikling i verdikjeden for gris

Kilde: Nibio. 2015=100, 2021 – februar 2025

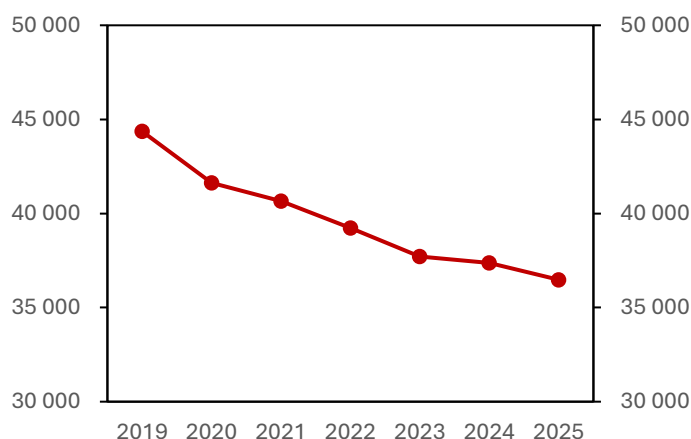

5.7 Utvikling i avlspurketallet

Antall avlspurker har vært stabilt nedadgående de siste årene. I mars 2025 er det i overkant av 2 pst. færre avlspurker enn året før. Effektivitetsveksten gjør at det forventes at antall avlspurker også vil reduseres fremover. Samtidig forventes det fortsatt noe reduksjon grunnet endringene i konsesjonsregelverket og full virkning av utfasing av engangspurker på tilførsle av slaktegris ventes først i 2025/2026. Gitt dagens marked for gris og effektivitetsveksten i smågrisproduksjonen er nedgangen i purkeantallet nødvendig. Samtidig vil avlsmålene i større grad fremover gi mer effekt på viktige parameter som tilvekst og forforbruk enn på et stadig økende antall gris.

Figur 21 – Utvikling i avlspurketallet

Kilde: Landbruksdirektoratet. Antall dyr per 1. mars, 2019-2025

Resultater for referansebruk nr. 5

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for gris ble økt med 50 øre per kg fra 2024 og inn i første halvår 2025. For referansebruk 5 er denne engrosprisen lagt til grunn for hele året. Med denne forutsetningen forventes det at inntektene fra husdyrproduksjonen vil øke med 3 pst. i 2025. Det er lagt til grunn en økning i statlige tilskudd på 9 pst., noe som gir en samlet inntektsøkning på 3 pst. Kostnadene forventes å øke prosentvis like mye. Årsresultatet for referansebruk 5 vil med disse endringene øke med i overkant av 30 000 kroner, opp 4 pst. fra 2024.

5.8 Dekningsbidrag i griseproduksjonen

Tabellen under viser Norturas dekningsbidragskalkyler for slaktegris, smågris- og kombi-produksjon. For slaktegrisproduksjonen legges det til grunn 1 499 gris til slakt, 79 fôrdager og en slaktevekt på rett i overkant av 82,5 kg. For smågrisproduksjon legges det til grunn 90 årspurker og 29,7 avvente per årspurke. For kombiprodusentene 38 årspurker og til sammen 1 118 gris til slakt. Det er lagt til grunn tilsvarende slaktevekt som i slaktegrisproduksjonen. Beregningene viser økt lønnsomhet for alle produksjonsformene, noe som for en stor grad skyldes økte avregningspriser og høyere slaktevekter.

Tabell 10 – Norturas dekningsbidragskalkyle for griseproduksjon

Norturas dekningsbidragskalkyler for ulike griseproduksjoner (basert på Norsvins kalkyler), kr for bruket som helhet

	Slaktegris		Smågris		Kombiproduksjon	
	Sept. 24	Mai 2025	Mai 2024	Mai 2025	Sep. 2024	Mai 2025
Produksjonsinntekter	4 391 959	4 645 537	3 417 978	3 756 741	3 479 086	3 667 629
Variable kostnader	3 756 835	3 964 738	2 220 257	2 219 169	2 318 597	2 397 052
Dekningsbidrag	635 124	680 799	1 197 721	1 537 572	1 160 489	1 270 577
Produksjonstillegg	19 600	19 600	17 500	17 500	33 146	33 146
Dekningsbidrag ink. tilskudd	654 724	700 399	1 215 221	1 555 072	1 193 636	1 303 723

6. Lam

For prisvurdering se kapittel 1.

6.1 Marked og pris

Engrosprisen for lam er økt med 4 kr per kg de siste to årene, som er en økning på nivå med konsumprisindeksen. Engrosprisen for både storfe og gris har imidlertid blitt redusert eller stått stille i samme periode, noe som har økt prisdifferansen mellom lam og konkurrerende kjøttslag. Det ble ikke lagt inn lam på reguleringslager høsten 2024 og det forventes heller ingen innfrysing i årets slaktesesong. Tilførslene av lam prognoseres ned 1 prosent fra 2024, mens salget forventes å øke med 1 prosent. Forutsatt at importkvotene tas inn, viser prognosen en underdekning av lam på 100 tonn.

Mens det ville vært mulig å selge noe mer lam, er markedet for sau er krevende og etterspørselen er svak til tross for at engrosprisen er redusert rundt 10 % de siste par årene. Ved inngangen til 2025 var det 800 tonn sau på reguleringslager. Det er tatt ut litt sau fra reguleringslager de siste månedene, men etter telledato 1. mars har det også vært innfrysing og per uke 17 er det 760 tonn på lager. Det forventes ytterligere innfrysning gjennom høsten og prognosen viser et reguleringslager av sau ved utgangen av året på 1 100 tonn, som tilsvarer nesten en fjerdedel av årsproduksjonen. Færre lam per søye og svak etterspørsel etter sau kan bli en begrensende faktor for hvor mye norsk lam som er tilgjengelig i markedet. Fårekjøtt er generelt mindre etterspurt i markedet enn lam, og det er en utfordring at antall lam slaktet per søye har falt de siste årene.

Tabell 11 – Engrossalg og produksjon så langt i år

Produksjons- og salgstall i tonn, t.o.m. uke 17 2025

	Produksjon	25/24	Import	Salg	25/24	Markedsbalanse
Lam	765	98 %	0	826	132 %	-61
Sau	818	95 %	329	1 147	94 %	0

6.2 Prognose for 2025

Det prognoseres om lag markedsbalanse for lam i 2025. Det prognoseres at den norske produksjonen av lam vil reduseres med 1 pst. i 2025 og at engrossalget vil være 1 pst. høyere enn i 2024. Inkludert regulær kvoteimport medfører dette et underskudd for året på 100 tonn og det forventes ingen innfrysing til reguleringslager i høst. Mens det er en liten underdekning av lam, er det fortsatt et overskudd av sau. Til tross for at det prognoseres en markant bedring i engrossalget, forventes det at reguleringslageret av sau vil være 200 tonn høyere ved utgangen av 2025 sammenlignet med 2024.

Tabell 12 – Prognose for produksjon- og engrossalg av sau og lam 2025

Prognose utarbeidet mai 2025

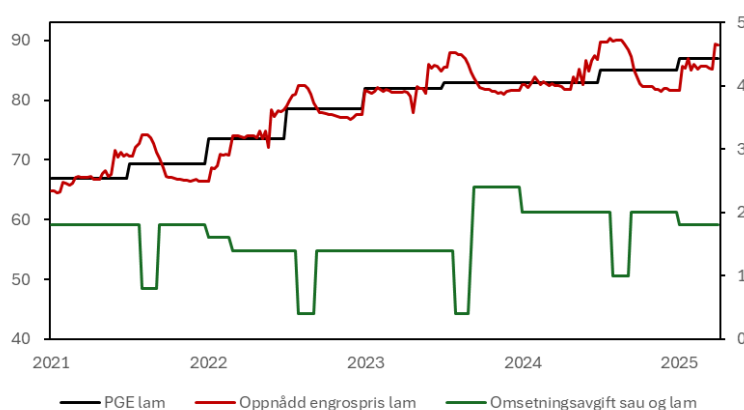
	Norske tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse 2025	Reguleringslager	
	Tonn	Endring	Tonn	Tonn	Endring	Tonn	01.01.2025	31.12.2025
Lam	16 900	0 %	1 150	18 000	1 %	0	0	0
Sau	4 700	7 %	-	4 400	14 %	200	800	1 100

6.3 Planlagt gjennomsnittlig engrospris, løpende oppnådd engrospris og omsetningsavgift

De siste to sesongene har engrosprisen for lam hatt en samlet økning på i overkant av 8 pst. Det var i perioden derfor ingen realprisvekst for lam. Den løpende engrosprisen varierer gjennom året, særlig i andre halvår, for å stimulere til mest mulig slakting i perioden hvor etterspørselen er størst. Dette innebærer at engrosprisen er relativt høy i tidlig på høsten, før den faller på senhøsten. For å utnytte slaktekapasiteten best mulig er det en motsatt prisløype for sau, med økende pris gjennom høsten. Omsetningsavgiften for sau og lam ble i 2023 økt for å bidra til å bygge opp fondet, men er redusert i 2024 og 2025 på grunn av den gode markedsbalansen for lam.

Figur 22 – Engrosprisutvikling og omsetningsavgift for lam

Kr/kg, 2021 – uke 14 2025.

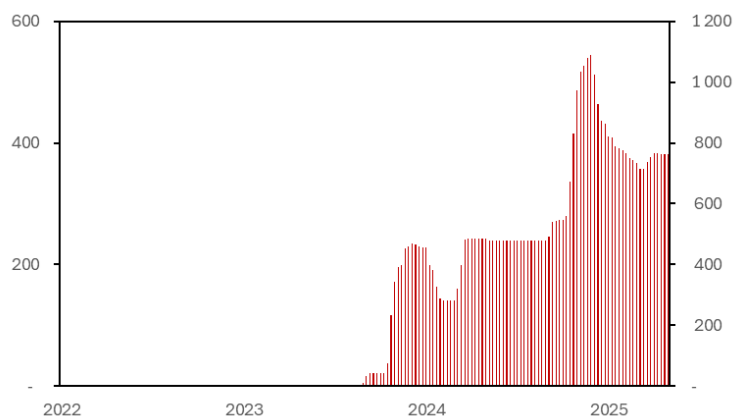

6.4 Reguleringslager

Generelt har det de siste årene vært god balanse i markedet og liten innfrysning på reguleringslager utover det som er naturlig som følge av sesongsvingninger i markedet. I 2023 og 2024 har det imidlertid vært en utfordring med mye innfrysning av sau - og interessen for å kjøpe sau fra reguleringslager har på sin side vært fraværende. Det er imidlertid god etterspørsel etter ung sau fra reguleringslager. Per uke 17 er det 760 tonn sau på reguleringslageret og med ny innfrysning i høst prognoseseres det et reguleringslager ved utgangen av 2025 på 1 000 tonn sau. Det forventes ikke reguleringslager av lam ved utgangen av 2025.

Figur 23 – Reguleringslager for sau og lam

Tonn, 2022 – uke 18 2025

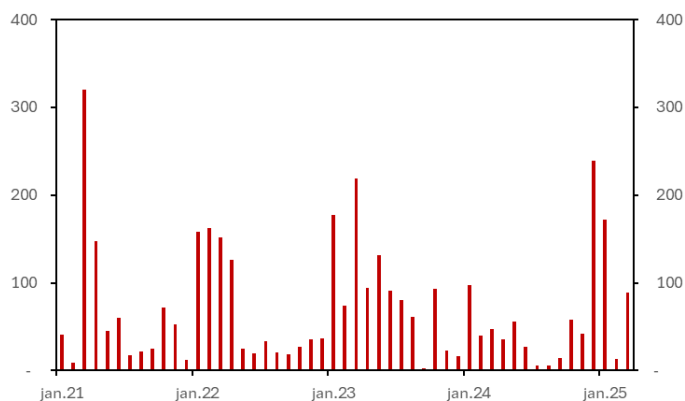

6.5 Import

God markedsbalanse har bidratt til at importen har vært begrenset til de tollfrie importkvotene. Kvoteimporten kommer i hovedsak fra Island, New Zealand og periodevis fra SACU-landene. Det har ikke vært administrativ nedsatt toll så langt i 2025. Til og med februar ble det importert 185 tonn småfe, noe som er litt høyere enn ved samme tid i fjor. Det forventes at importen vil ligge over fjoråret også framover.

Figur 24 – Import av sau og lam

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0204, 2021 – mars 2025

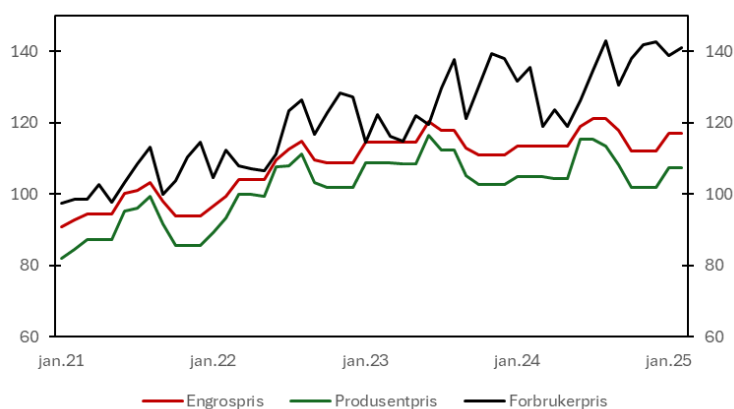

6.6 Pris og prisdannelse etter engrosprispunktet

Tall fra Nibio viser at prisen for lam har økt gjennom hele verdikjeden det siste året. Forbrukerprisen økte med 4,1 pst. økning fra februar 2024 til februar 2025, som er noe mer enn økningen for engros- og produsentprisen. Prisen til produsent har i samme periode økt med 2,3 pst. Forbrukerprisen har typisk en senere og lengre periode med prisoppgang etter sommeren enn engros- og produsentprisen. Tendensen er at differansen i prisnivå mellom forbrukerpris på den ene siden og engros- og produsentpris på den andre, er økende.

Figur 25 – Prisutvikling i verdikjeden for lam

Kilde: Nibio. 2015=100, 2021 – juli 2024

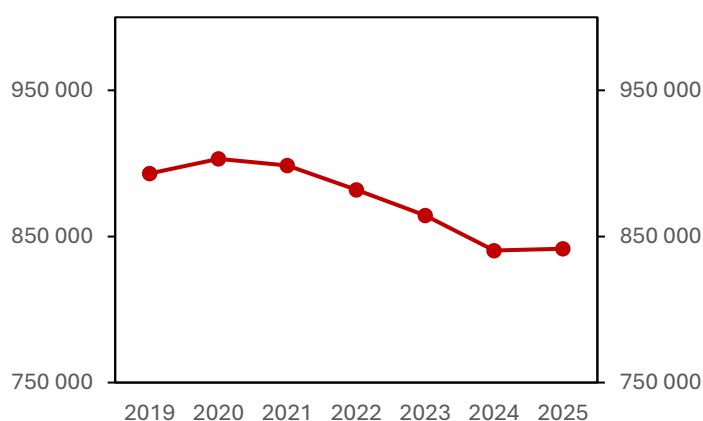

6.7 Utvikling i sauetallet

Siden 2020 har antall voksne sau vært fallende, og har i perioden blitt redusert med ca. 60 000 dyr. Tallene for 1. mars i år viser imidlertid en liten økning i bestanden det siste året. Det var en økning på 1 200 voksne sau per 1. mars i år sammenlignet med samme tidspunkt i fjor. Økningen i antall søyer var størst i Trøndelag, men Innlandet, Møre- og Romsdal og Vestland hadde også en økning. I Rogaland var det størst nedgang i sauetallet med 2500 dyr. Nordland, Finnmark og Akershus hadde også en nedgang. Det er også verdt å merke seg at antall lam slaktet per søye har vært fallene, noe som er en bidragende faktor til overskuddet vi nå opplever av sau. Siden 2019 har antall kilo lam slaktet per kilo sau slaktet falt fra nærmere til 4,5 til i underkant av 3,75, et brudd med den langsiktige trenden med positiv produktivitetsutvikling. Sett fra et markeds perspektiv er det ønskelig at lam utgjør en størst mulig andel av småfeslaktene, da det er betydelig høyere betalingsvilje for lam sammenlignet med sau i markedet.

Figur 26 – Utvikling i sauetallet

Kilde: Landbruksdirektoratet. Antall dyr per 1. mars, 2019-2025

6.8 Resultater for referansebruk nr. 3

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for lam ble økt med 2 kr per kg fra 2024 og inn i første halvår 2025. For referansebruk 3 er engrosprisen for første halvår lagt til grunn for hele året. Med denne forutsetningen forventes det at inntekten fra husdyrproduksjonene vil øke med 4 pst. i 2025. Samtidig legges det til grunn at de statlige tilskuddene øker med 12 pst. Både de variable og de faste kostnadene forventes på sin side å øke med 3 pst. Årsresultatet for referansebruk 3 vil med disse endringene øke med nesten 90 000 kroner, opp 30 pst. fra 2024.

6.9 Dekningsbidrag i lammeproduksjonen

Tabellen under viser Nortura dekningsbidragskalkyler for sau tung rase for slaktesesongen 2024. Det er lagt til grunn et bruk med 130 vinterfôra sau i sone 5B og 2 for henholdsvis areal- og distriktstilskudd. I overkant av 99 pst. av lammene levert er klasse O+ eller bedre, med en gjennomsnittlig slaktevekt på 20,4 kg.

Engrosprisøkningen for lam bidrar isolert sett til å øke produksjonsinntektene. Reduser engrospris for sau og lavere avdrått reduserer på sin side inntektene fra produksjonen. Samlet gir det en marginal nedgang i produksjonsinntekt per sau. Reduserte variable kostnader og økte tilskudd gir

imidlertid en økning i dekningsbidraget inkl. tilskudd på godt over 10 pst. For bruket som helhet gir dette et dekningsbidrag etter tilskudd på nærmere 750 000 kroner.

Tabell 13 – Norturas dekningsbidragskalkyle for lammeproduksjon

Kr per vinterfôra sau og for bruket som helhet

	22-23	23-24	24-25
Produksjonsinntekter	2 255	2 380	2 282
Variable kostnader	1 935	2 004	1 818
Dekningsbidrag i produksjonen	320	377	464
Tilskudd	4 191	4 661	5 253
Dekningsbidrag ink. tilskudd	4 511	5 038	5 717
Dekningsbidrag ink. tilskudd for bruket	586 379	654 904	743 215

7. Egg

For prisvurdering se kapittel 1.

7.1 Marked og pris

Eggmarkedet har så langt i 2025 vært preget av stor etterspørsel, særlig inn mot påske. Produksjonen levert inn til eggpakkeriene er så langt i år 2 pst. lavere enn ved samme periode i fjor. Som følge av underskuddet på norske egg, og for å kunne tilby mest mulig egg til dagligvare- og storkjøkkenmarkedet, er importen av egg til industrien også i 2025 betydelig. Til og med februar ble det importert ca. 1 230 tonn skallegg, og i tillegg er det import av eggprodukter. Direktesalg fra gård utgjør om lag 10 000-12 000 tonn.

Innfasing av INOVO kjønnsorterte høner

Det har gjennom flere år blitt stilt spørsmål ved praksisen om å ruge ut haner for verperase og deretter avlive disse. Det er flere land som nå har, eller kommer til å innføre forbud mot avlivning av daggamle haneekyllinger. Tyskland, Frankrike, Italia og Nederland er kommet langt til å avvikle denne praksisen, og vi registrerer at USA nå også kommer etter Europa. EU ønsker på sikt et generelt forbud mot avlivning av haneekyllinger, men et forbud er ikke etablert.

Det har blitt utviklet teknologi for kjønnsortering i rugeegget. Rugerier i Norge har investert i denne teknologien og har muligheten for å kjønnsortere alle rugeegg for verperase i Norge. Gjennom Dyrevelferdsmeldingen har Stortinget uttrykt seg positivt til at denne teknologien innføres i Norge og at bransjen selv tar et ansvar for å avvikle praksisen med avlivning av daggamle haneekyllinger.

Kjønnsortering av rugeegg er forbundet med en økt kostnad, denne treffer bonden gjennom dyrere innkjøpspris på høner. Ved overgang til kjønnsortering av rugeegg må det forventes at dette medfører prisøkninger. Innfasingen av kjønnsorterte egg til markedet vil skje gradvis, og det er forventet at alle verpehøns i Norge kommer fra kjønnsorterte rugeegg innen 2027.

Tabell 14 – Engrossalg og produksjon så langt i år

Produksjons- og salgstill i tonn, t.o.m. uke 17 2025

	Norske tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse 2025
	Tonn	25/24		Tonn	25/24	
Egg	20 207	98 %	1 229	21 691	100 %	-255

7.2 Prognose for 2025

For året 2025 forventes det at leveransen til eggpakkeriene vil være om lag 3,5 pst. høyere enn i fjor, og at engrossalget vil øke med ca. 1 pst. Differansen, prognosert til 2 400 tonn, må dekkes med importerte egg. Importbehovet er såpass stort at det forventes at administrativt nedsatt toll må videreføres over sommeren 2025. I 2025 forventes det at underskuddet i eggmarkedet vil avta og at det i løpet av høsten vil bli markedsbalanse

Tabell 15 – Prognose for produksjon- og engrossalg av egg 2025

Prognose utarbeidet mai 2025

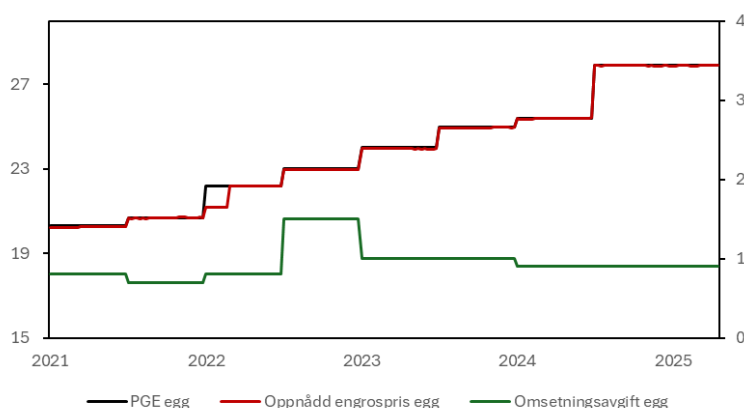
	Norske tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse 2025	Reguleringslager	
	Tonn	25/24		Tonn	25/24		01.01.2025	31.12.2025
Egg	65 500	3 %	-	67 900	1 %	-2 400	-	-

7.3 Planlagt gjennomsnittlig engrospris, løpende oppnådd engrospris og omsetningsavgift

PGE for egg har blitt økt betydelig de siste årene, i takt med den generelle prisveksten i samfunnet og for å møte den økende etterspørselen vi har opplevd den siste tiden. Det siste året har PGE for egg økt med over 10 pst. Relativt stabil verping og kort holdbarhet gjør at det er andre virkemidler enn prisløypen som er best skikket til å tilpasse tilførslene til sesongmessige svingninger i etterspørselen, som f.eks. inn mot høytidene hvor det spises mye egg. Den løpende engrosprisen følger derfor PGE tett gjennom året. De to siste årenes underskudd av egg har medført at det ikke er iverksatt tiltak for å redusere tilførselen av egg i lavsesongene. Omsetningsavgiften ble derfor redusert i 2023 og i første halvår 2024. Omsetningsavgiften ble holdt uendret på kr 0,90 per kg. i første halvår 2025.

Figur 27 – Engrosprisutvikling og omsetningsavgift for egg

Kr/kg, 2021 – uke 16 2025.

7.4 Reguleringstiltak

Det er i 2025 ikke iverksatt tiltak for å redusere tilførslene av norske egg.

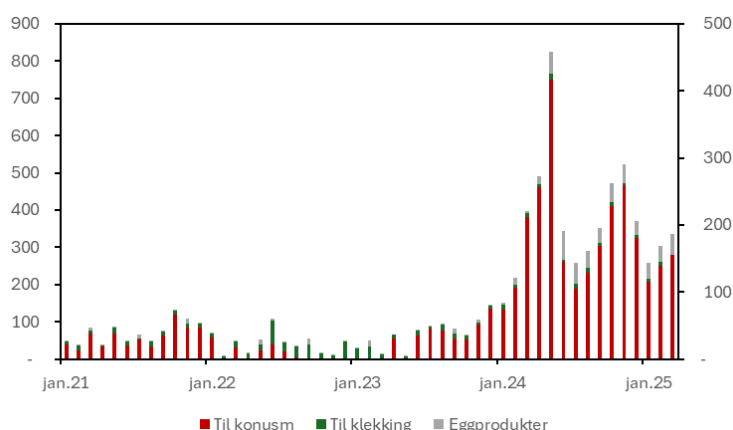
Den unormalt store økningen i etterspørsel etter egg vi har opplevd har imidlertid gjort at det er iverksatt ulike tilpasninger for å øke produksjonen. Oppholdsperioden mellom innsett hos Nortura-produsenter er redusert og det er åpnet for import av egg og heleggmasse. Ved Norturas eggproduktfabrikk er norske egg erstattet med import der det har vært mulig, slik at mest mulig egg kan kanaliseres ut til dagligvare- og storkjøkkenmarkedet. Tiltakene for å maksimere tilførslene av egg krever ikke bruk av omsetningsmidler.

7.5 Import

For å dekke etterspørselen i høytidene er det nødvendig med en produksjonskapasitet som er marginalt høyere enn den samlede etterspørselen for året. Dette medfører sammen med kvalitetskrav og forbrukerpreferanser at det i «normalår» er en relativt begrenset import av egg til Norge. Underskuddet av norske egg vi har opplevd de siste to årene har vært et unntak fra markedssituasjonen vi har hatt det siste tiåret og medført et større importbehov enn vanlig. Etter anmodning fra Nortura, har det gjennom 2025 vært åpnet for import til administrativt nedsatt toll av skallegg og heleggmasse. Næringen har dekket inn underskuddet av norske egg med importert egg der det har vært mulig. Særlig stor har importen vært til industrien. Til og med mars er det importert 908 tonn egg og eggprodukter. Det forventes at importen vil holde seg over det som er normalt i 2025.

Figur 28 – Import av egg

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0407³, og 0408 2021 – mars 2025

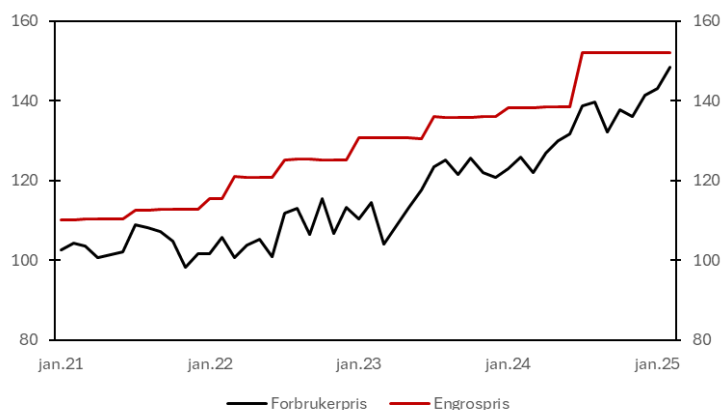
7.6 Pris og prisdannelse etter engrosprispunktet

Fra starten av 2021 og frem til 2023 var økningen i engrosprisen relativt høy sammenlignet med prisveksten ut til forbruker. I første halvår av 2023 gjorde imidlertid forbrukerprisen et relativt stort hopp, noe som bidro til å øke prisforskjellen mellom engrosmarkedet og prisen ut til forbruker. De siste tolv månedene har forbrukerprisen økt med ca. 18 prosent, mens engrosprisen økt ca. 10 pst. Engrosprisen økte betydelig i juli 2024 i forbindelse med ny PGE for andre halvår, mens forbrukerprisen har hatt en jevn vekst gjennom så å si hele perioden.

³ Varenummer 0407 1100 og 0407 2100

Figur 29 – Prisutvikling i verdikjeden for egg

Kilde: Nibio. 2015=100, 2021 – februar 2025

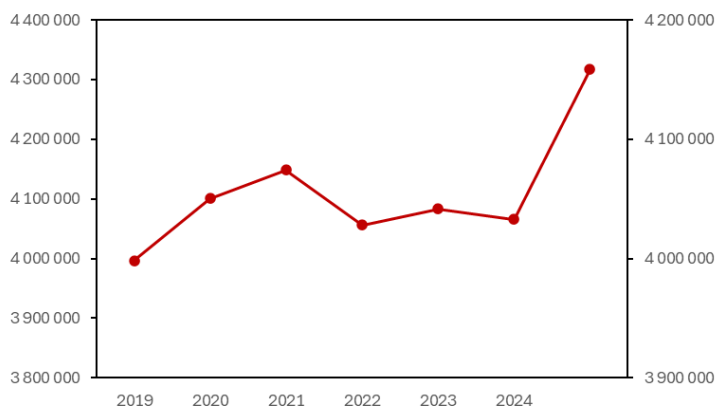

7.7 Utvikling i antall verpehøner

Hver høne legger en stabil mengde egg og det er lite endringer i mengden egg hønene produserer fra år til år. Antall verpehøner er derfor i stor grad proporsjonal med mengden egg som produseres. Å tilpasse seg med flest mulig dyr til telledato er mindre relevant for eggprodusenten enn i de andre produksjonene. Dette gjør, sammen med nødvendig opphold i produksjonen mellom innsett, at det registrerte verpehønetallet kan variere betydelig fra år til år uten at det nødvendigvis tilsier at produksjonskapasiteten har endret seg. Totalmarkeds tall for tilførsler viser også at de store svingningene i antall verpehøner fra 2019 til 2022 ikke har gitt tilsvarende utslag i tilførslene, noe som kan skyldes at mange produsenter noen år har opphold i produksjonen på samme tid og at det er variasjon i direkte salg fra gård. Per 1. mars i år var antall verpehøner 251 000, eller 6,1 % høyere enn på samme tidspunkt i fjor. Det forventes fortsatt noen flere nyetableringer i næringen utover 2025.

Figur 30 – Utvikling i verpehønetallet

Kilde: Landbruksdirektoratet. Antall dyr per 1. mars, 2019-2025

7.8 Resultater for referansebruk nr. 6

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for egg ble økt med kr 2,50 per kg fra første til andre halvår i 2024. Denne prisen ble holdt uendret inn i 2025 og er for referansebruk 6 lagt til grunn for hele året. Med denne forutsetningen forventes det at inntektene fra husdyrproduksjonene vil øke med 5 pst. 2025. Samtidig legges det til grunn at de statlige tilskuddene økes med 9 pst. Både de variable og de faste kostnadene forventes på sin side å øke med 3 pst. Årsresultatet for referansebruk 6 vil med disse endringene øke med i underkant av 100 000 kroner, opp 10 pst. fra 2024.

7.9 Dekningsbidrag i eggproduksjonen

Tabell 16 viser Norturas dekningsbidragskalkyler for april, gjeldende for eggprodusenter med 7 500 verpehøner, målt i kroner per verpehøne per år. Kalkylen er et øyeblikksbilde og tar ikke høyde for endringer i avregningspris eller kostnader for resten av året. Som det fremgår av tabellen har det siste året vært en økning i dekningsbidraget som følge av økte priser og en relativt sett lavere økning i kostnadene. Kalkylen sier kun noe om lønnsomheten i produksjonen, uten å ta hensyn til faste kostnader. Kostnader for eksisterende lån, vedlikehold og evt. nyinvesteringer har økt de siste årene, noe som isolert sett har redusert lønnsomheten for eggprodusentene.

Tabell 16 – Dekningsbidragskalkyle for eggproduksjon

Kr per verpehøne per år og for bruket som helhet

	April 2024	Frittgående aviar	
		Sept. 2024	April 2025
Produksjonsinntekter	511	558	558
Variable og div. kostnader	368	380	396
Dekningsbidrag per høne per år	113	140	128
Produksjonstillegg (Sør-Norge)	10	10	12,0
Dekningsbidrag ink. tilskudd	122	150	140
Dekningsbidrag ink. tilskudd for bruket	918 478	1 123 094	1 048 182

Vedlegg 1 – Historisk utvikling i PGE

		UNG OKSE			SLAKTEGRIS			LAM			EGG		
		PGE	Oppnådd pris	Avvik	PGE/ Målpris	Oppnådd pris	Avvik	PGE	Oppnådd pris	Avvik	PGE	Oppnådd pris	Avvik
2016	1. halvår	58,70	58,52	-0,18	32,34	31,94	-0,40	69,60	69,43	-0,17	18,40	18,26	-0,14
	2. halvår	59,20	59,09	-0,11	32,43	32,25	-0,18	67,60	67,09	-0,51	18,60	18,44	-0,16
2017	1. halvår	60,00	59,69	-0,31	32,43	31,65	-0,78	64,60	64,60	0,00	18,80	18,64	-0,16
	2. halvår	60,00	59,92	-0,08	32,43	31,91	-0,52	64,60	63,66	-0,94	19,20	19,05	-0,15
2018	1. halvår	60,50	60,09	-0,41	32,43	31,29	-1,14	64,60	63,78	-0,82	19,35	19,25	-0,10
	2. halvår	60,30	59,88	-0,42	32,43	31,37	-1,06	64,60	64,36	-0,24	19,25	19,22	-0,03
2019	1. halvår	60,50	59,87	-0,63	32,43	31,18	-1,25	64,60	63,77	-0,83	19,15	19,14	-0,01
	2. halvår	60,50	60,49	-0,01	32,43	32,53	0,10	66,10	66,08	-0,02	19,40	19,26	-0,14
2020	1. halvår	61,20	61,19	-0,01	32,43	32,24	-0,19	66,10	65,39	-0,71	19,50	19,41	-0,09
	2. halvår	62,80	62,52	-0,28	33,89	33,88	-0,01	66,40	65,84	-0,56	20,30	20,20	-0,10
2021	1. halvår	64,30	64,30	0,00	33,89	33,87	-0,02	66,90	66,71	-0,19	20,30	20,24	-0,06
	2. halvår	66,30	66,25	-0,05	35,50	35,53	0,03	69,40	68,94	-0,46	20,70	20,68	-0,02
2022	1. halvår	70,80	70,10	-0,70	38,50	37,77	-0,73	73,50	72,78	-0,72	22,20	21,86	-0,34
	2. halvår	74,80	74,58	-0,22	41,50	41,47	-0,03	78,50	78,43	-0,07	23,00	22,97	-0,03
2023	1. halvår	78,30	77,80	-0,50	45,00	44,81	-0,19	82,00	81,62	-0,38	24,00	23,97	-0,03
	2. halvår	78,30	75,39	-2,91	45,70	45,05	-0,65	83,00	82,91	-0,09	25,00	24,95	-0,05
2024	1. halvår	74,30	74,25	-0,05	44,90	44,85	-0,05	83,00	82,99	-0,01	25,40	25,39	-0,01
	2. halvår	74,30	74,27	-0,03	44,90	44,66	-0,24	85,00	84,64	-0,36	27,90	27,90	0,00
2025	1. halvår	74,30			45,40			87,00			27,90		
	2. halvår												

Vedlegg 2 – Handelspolitiske rammevilkår for de markedsregulerte kjøttslagene og egg

Jordbruket i Norge er sterkt preget av landet geografi og klima. Et generelt høyt kostnadsnivå og høye krav til kvalitet bidrar også til at det er utfordrende å konkurrere på pris med utenlandske produsenter. Sammen med offentlig næringsstøtte og markedsreguleringen, bidrar importvernet til å opprettholde norsk produksjon av prioriterte landbruksprodukter. En gradvis svekkelse av importvernet har gjort at det norske jordbruket i økende grad møter konkurranse fra internasjonale produsenter på hjemmemarkedet. Under følger en kort beskrivelse av de gjeldende rammebetingelsene for import av kjøtt og egg vi har i dag.

Tollbehandlingen av importert kjøtt og egg kan kategoriseres i fire hovedgrupper: import til full toll, redusert toll gjennom handelsavtaler, administrativt nedsatt toll og grensehandel. I tillegg importeres det kjøtt og egg som ingrediens i bearbejdede produkter. Enkelte av disse møter redusert toll gjennom RÅK-ordningen.

Import til full toll

Kjøtt og egg er blant landbruksproduktene vi i Norge har gode forutsetninger for å være selvforsynt med, og er derfor i størst mulig grad skjermet fra utenlands konkurranse. De regulære tollsatsene for kjøtt og egg er relativt høye, og det er i liten grad gitt innrømmelser i form av reduserte tollsatser i handelsavtalene Norge har inngått med andre land. Med unntak av for biff og filet av storfe og hele skrotter av lam er tollen på kjøtt og egg i dag en kronetoll per kg importert – tollsatsen er altså fast og varierer ikke med prisen på varen som importeres. Dette gjør at styrken i tollvernet svekkes i takt med at prisnivået øker. Tollvernet påvirkes også av det relative prisforholdet mellom norske produkter og de importerte, og styrken til den norske krona mål mot andre valutaer. En svak norsk krone har bidratt til å holde tollvernet relativt sterk for kjøtt og egg den siste tiden.

Administrativt nedsatt toll

I perioder med underskudd av kjøtt eller egg i Norge er det ønskelig med import slik at etterspørselen kan møtes fullt ut. Aktørene i bransjen kan i slike perioder anmode om at de regulære tollsatsene reduseres for å åpne opp for import. Landbruksdirektoratet avgjør om det skal åpnes opp for import til administrativt nedsatt toll, og setter i slike perioder tollsatsen til et nivå som skal utjevne kostnaden ved å importere med norske priser. Det er i slike perioder ingen kvantumsbegrensning på hvor mye som kan importeres, så det er fra et markedsreguleringsperspektiv viktig at perioden med administrativt nedsatt toll ikke er så lang at det skaper overskudd av norsk kjøtt på et senere tidspunkt.

Redusert toll gjennom handelsavtaler

WTO

WTO-avtalen setter den ytre rammen for internasjonal handel mellom de 164 medlemslandene. Dette innebærer at avtalen også setter rammen for det norske importvernet, inkludert de «regulære tollsatsene». Norge har gjennom WTO-avtalen bundet seg til en øvre grense for hvor høy importtoll som kan ilegges ulike varer, men forbeholdt seg retten til å velge prosentvis eller spesifikk toll for en rekke landbruksvarer. De bundne tollsatsene varierer mellom ulike varer og varegrupper, men ikke mellom import fra ulike handelspartnere, da likebehandlingsprinsippet er en av WTO-avtalens bærebjelker. Norge har også bundet seg til importkvoter ned redusert eller ingen toll som medlemslandene i WTO kan benytte. WTOs sikkerhetsmekanisme åpner imidlertid

for å fravike de øvre tollsatsene og innføre beskyttelsestiltak i tilfeller der det skjer en plutselig og stor økning i importen av en landbruksvare.

Alle avgjørelser i WTO tas ved enstemmighet. Dette, og at forhandlingene omfatter over 20 handelsrelaterte temaer, har bidratt til at den siste forhandlingsrunden (Doha-runden) har pågått siden 2001 uten at man har klart å slutføre forhandlingene.

EØS-avtalen

EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994 og innlemmet Norge i EUs «indre marked» med fri flyt av varer, tjenester, person og kapital, forutsatt en del felles regelverk og standarder, blant annet felles regelverk for sanitære, fytosanitære og tekniske tiltak. Norge er imidlertid ikke en del av EUs tollunion, og har derfor ikke felles handelspolitikk (f.eks. tollsatser) overfor tredjeland. Jordbruksvarer og sjømat omfattes ikke av avtalens regler for «det indre marked» og er ikke en del av den frie varflyten. Handelen med enkelt jordbruksvarer er imidlertid en del av avtalen gjennom protokoll 3 og artikkel 19.

Protokoll 3 i EØS-avtalen omfatter handel med RÅK-varer (bearbeidede landbruksvarer med råvarepriskompensasjon), og er utformet med mål om å konkurranseutsette industriledet, samtidig som primærprodusentene skjermes. Dette gjøres ved at bestemte råvarer i de bearbeidede produktene ilegges toll ved import til Norge. Tollens størrelse bestemmes ut ifra andelen tollberettiget råvare i ferdigproduktet. I tillegg får råvarer i norskprodusert bearbeidede produkter et RÅK-tilskudd, en råvarepriskompensasjon, for å utjevne råvareprisforskjellen mellom Norge og EU.

Artikkel 19 etablerer en rekke tollkvoter med redusert eller ingen toll, samt gjensidig tollfritak eller redusert toll på ulike basis landbruksvarer. Handelsbetingelsene for landbruksprodukter skal gjennomgå med jevne mellomrom, i teorien hvert andre år. Siste avtale trådte i kraft 1. oktober 2018 og var fullt gjeldende fra 1. januar 2019. I avtalen ble kvoten for storfekjøtt økt til 2 500 tonn, en ribbekvote på 300 tonn gjeldene i desember ble etablert, og kvotene for kylling, skinke, pølser og andebryst ble økt.

Bilaterale handelsavtaler

På tross av likebehandlingsprinsippet åpner WTO-avtalen for at medlemmene kan inngå handelsavtaler hvor partene gir hverandre eksklusive preferanser, så lenge en stor nok andel av handelen liberaliseres. Utfordringen med å enstemmig enes i WTO har ført at land i økende grad har inngått bilaterale handelsavtaler seg imellom. Dette gjelder også Norge og EFTA, som aktivt arbeider for å fremforhandle nye handelsavtaler og reforhandle de eksisterende. Norge har gjennom EFTA-samarbeidet inngått handelsavtaler med i overkant av 40 land. Av disse er avtalene med Den sørafrikanske tollunionen (SACU), Det sørmarikanske frihandelssamarbeidet (Mercosur)⁴, Storbritannia og EFTA-landene særlig relevant for handel med kjøtt og egg. Hurdalsplattformen stadfester at det skal legges til rette for nye handelsavtaler hvor man ivaretar norske interesser, herunder norske landbruksbruksinteresser. Hurdalsplattformen sier også at man skal sikre tollvernet for viktige landbruksvarer ikke svekkes når det inngås nye handelsavtaler.

GSP-systemet

I tillegg til tollpreferansene gitt gjennom handelsavtaler gir Norge nedsatt toll gjennom GSP-ordningen (General System of Preference). Formålet med ordningen er å bidra til økonomisk vekst og utvikling i landene som omfattes av ordningen. OECDs utviklingskomité har utviklet en liste (DAC-listen) som deler land som mottar offisiell bistand inn i grupper ut fra deres økonomiske

⁴ Ikke trådt i kraft enda.

situasjon. I utgangspunktet omfatter GSP-ordningen alle land på DAC-listen, men land tas ut av den norske GSP-ordningen hvis landet inngår en frihandelsavtale med Norge. Basert på grupperingen gir Norge ensidige tollpreferanser til landene – de minst utviklede landene møter lavest toll inn til Norge. Norge har etablert egne tollfri kvoter for storfe- og småfekjøtt for SACU-landene under ordningen. Historisk har en stor andel av importert kjøtt fra Uruguay også fått redusert toll gjennom GSP-ordningen. Fra og med 1. juli 2022 ble Uruguay tatt av GSP-ordningen.

Grensehandel

En betydelig andel av kjøtt og egg som spises i Norge er handlet av privatperson utenfor Norge. Det estimeres i overkant av 5 pst. av kjøttet vi konsumerer i Norge kommer fra grensehandel, noe som tilsvarer nærmere 4 kg. kjøtt per person årlig. Det er i hovedsak i Sverige nordmenn grensehandler, men noe handles også i andre nærliggende land. Strømstad området står for om lag 50 pst. av grensehandelen. Grensehandelen falt betydelig under pandemien og var tilnærmet fraværende i perioder med reiserestriksjoner. Grensehandelen virker å ha tatt seg opp igjen etter gjenåpningen og det estimeres at nordmenn årlig gjennomfører rundt 10 millioner dagshandleturer til utlandet.

Vedlegg 3 – Tollkvoter for markedsregulerte kjøttslag og egg

	Varenummer	Produkt	Sats Kr/kg	Mengde (tonn)	Periode	Importland	Fordeling	Avtale
Kjøtt til messer og lignende	Kap. 2 og 16	Alle	2,40	35	Kalenderåret	WTO	Søknad	
Kosherslaktet kjøtt	Kap. 2 og 16	Alle		15	Kalenderåret		Søknad	
Halalslaktet kjøtt	Kap. 2 og 16	Alle		150	Kalenderåret		Søknad	
Kjøtt av storfe	0201 og 0202	Alle	0,00	500	Kalenderåret	Botswana og Namibia	Auksjon	Frihandelsavtale
Kjøtt av storfe	02.01.1000/.2001/.2002/.2003/.2004 02.02.1000/.2001/.2002/.2003/.2004	Hele, halve, kvarte slakt og pistoler, fersk og fryst	0,00	2500	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av storfe	02.02.1000/.2001/.2002/.2003/.2004 02.02.2008 02.03.3001/.3009	Hele, halve, kvarte slakt og pistoler, fryst Annet ikke utbeinet kjøtt, fryst Utbeinet kjøtt fryst	9,11 18,75 33,6	1084	Kalenderåret	WTO	Auksjon	WTO-avtalen
Kjøtt av storfe	02.01.3001 02.02.3001	Biff og filet	107,11	500	Kalenderåret	GSP	Deklarering	GSP-ordningen
Kjøtt av storfe	02.01.3001/.3009 02.02.3001/.3009	Utbeinet storfekjøtt, ferks og fryst	0,00	2700	Kalenderåret	Botswana og Namibia	Deklarering	GSP-ordningen
Kjøtt av storfe	02.01.3001/.3009 02.02.3001/.3009	Utbeinet storfekjøtt, ferks og fryst	0,00	500	Kalenderåret	Eswatini	Deklarering	GSP-ordningen
Kjøtt av storfe	02.10.2000	Tørket storfekjøtt	0,00	10	Kalenderåret	EFTA	Auksjon	EFTA-avtalen
Kjøtt av svin	02.03.1101/.2101	Hele og halve skrotter, fersk og fryst	0,00	600	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av svin	02.03.1101/.2101	Hele og halve skrotter, fersk og fryst	0,00	100	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Kjøtt av svin	02.03.2101	Hele og halve skrotter, fryst	6,96	1381	Kalenderåret	WTO	Auksjon	WTO-avtalen
Kjøtt av svin	02.03.1904	Ribbe av svin	15,00	300	1.12-31.12	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av svin	02.03.1904	Ribbe av svin	15,00	50	1.12-31.12	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Kjøtt av svin	02.06.4100	Lever av svin	5,00	350	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av svin	02.06.4100	Lever av svin	5,00	60	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Kjøtt av svin	02.10.1101/.1109/.1900	Konservert kjøtt av svin	0,00	600	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av svin	02.10.1101/.1109/.1900	Konservert kjøtt av svin	0,00	100	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Egg	04.07.1100/.2100/ex .9000	Hønseegg til konsum og for klekking	0,00	290	Kalenderåret	EU	Auksjon	Avtale EF, inkludert i EØS-avtalen
Egg	04.07.1100/.2100/ex .9000	Hønseegg til konsum og for klekking	0,00	48	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Egg	04.07.2100	Hønseegg til konsum	3,78	1295	Kalenderåret	WTO	Auksjon	WTO-avtalen
Kjøtt av sau og geit	02.04.1000/.3000 02.04.2100/.4100 02.04.2200/.4200 02.04.4300 02.04.5000	Hele og halve lam, fersk og fryst Hele og halve sau, fersk og fryst Ikke utbeinet kjøtt, fersk og fryst Utbeinet kjøtt fryst Kjøtt av geiter	12,23 9,09 32,1 28,97 14,01	206	Kalenderåret	WTO	Auksjon	WTO-avtalen
Kjøtt av sau og lam	02.04.1000/.2100/.2200/. .2300/.3000/.4100/.4200/.4300	Alle	0,00	400	Kalenderåret	Botswana, Eswatini, Namibia	Deklarering	GSP-ordningen
Kjøtt av sau og lam	02.04	Alle	0,00	600	Kalenderåret	Island	Fordelt av Ldir	
Pølser og lignende	16.01.0000	Pølser	0,00	10	Kalenderåret	EFTA	Auksjon	EFTA-avtalen
Pølser og lignende	16.01.0000	Pølser	0,00	600	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Pølser og lignende	16.01.0000	Pølser	0,00	120	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Tilb. eller konserver kjøtt	Ex. 16.02.4100/ ex. 5009	Hermetisk skinke av svin og tung av storfe	0,00	150	Kalenderåret	GSP	Auksjon	GSP-ordningen
Tilb. eller konserver kjøtt	16.02.4910	Bacon Crisp	0,00	350	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Tilb. eller konserver kjøtt	16.02.4910	Bacon Crisp	0,00	40	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Tilb. eller konserver kjøtt	16.02.5001	Kjøttboller	0,00	200	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Tilb. eller konserver kjøtt	Ex. 16.02.5009	Corned beef	0,00	200	Kalenderåret	GSP	Auksjon	GSP-ordningen

Vedlegg 4 – Engrospriser for kjøtt og egg i EU

Kilde: Europakommisjonen

	Ung okse			Slaktegris klasse S			Lam tung		Egg		
	EU	Danmark	Sverige	EU	Danmark	Sverige	EU	Sverige	EU	Finland	Sverige
2022/07	491	523	523	200	174	238	729	800	182	206	232
2022/08	499	534	528	206	182	242	708	754	184	212	230
2022/09	498	515	519	214	190	238	707	668	199	209	219
2022/10	502	509	512	209	190	235	705	595	222	208	210
2022/11	510	490	520	202	190	238	730	586	237	207	229
2022/12	516	475	512	206	191	236	749	611	246	207	227
2023/01	517	463	508	206	182	232	722	663	248	207	246
2023/02	514	439	515	221	176	231	702	702	253	209	254
2023/03	513	442	515	236	187	229	721	745	263	209	249
2023/04	504	450	513	244	203	228	756	766	262	210	242
2023/05	501	460	515	243	209	228	758	778	251	210	247
2023/06	492	460	505	248	210	224	756	746	235	209	242
2023/07	479	459	503	251	211	224	730	725	212	210	236
2023/08	479	448	492	242	209	222	704	667	206	210	238
2023/09	484	432	488	231	199	220	720	610	212	210	237
2023/10	488	428	499	219	192	224	744	566	217	210	237
2023/11	490	427	502	212	195	226	781	554	225	210	234
2023/12	496	423	520	212	197	234	793	601	230	210	242
2024/01	499	419	512	207	194	233	776	679	226	209	244
2024/02	504	416	526	210	186	234	776	718	225	210	249
2024/03	506	418	535	221	191	234	824	753	230	210	249
2024/04	503	421	525	223	192	229	873	760	220	210	243
2024/05	504	425	527	223	189	229	895	770	207	209	242
2024/06	507	420	540	224	188	238	871	777	198	209	255
2024/07	505	422	535	223	186	234	825	739	195	210	267
2024/08	510	426	534	216	178	236	817	691	195	209	269
2024/09	522	428	541	210	173	238	844	646	203	209	271
2024/10	534	435	540	203	177	237	859	584	220	209	271
2024/11	549	450	533	197	175	236	895	564	240	208	270
2024/12	565	458	543	198	173	242	918	634	243	208	274
2025/01	576	443	551	190	170	243	941	719	237	206	271
2025/02	607	414	573	187	168	249	932	773	248	204	273
2025/03	630	549	601	193	170	257	929	834	277	206	280